Štev. 141 V Trstu, v nedeljo 25. maja 1919 Letnik XLIV

Izhaja vsak dan, udi ob nedeljah in praznikih, zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 3·—, pol leta L 18·— in celo leto L 36·—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 10 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 *mm*). — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 20 stot.; osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po 40 stot., oglasi denarnih zavodov *mm* po 80 stot. Mali oglasi po 10 stot. beseda, najmanj pa L 1·—. Oglase sprejema inseratni oddelek Edinosti. Naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti. Uprava in inseratni oddelek se nahajata v Trstu, ul. sv. Frančiška As 20.

Mirovna konferenca.

Clemenceauov odgovor na gospodarske pogoje mirovne pogodbe.

PARIZ, 23. Clemenceau je v svojem odgovoru na Brockdorff-Rantzauovo noto od 15. t. m. o gospodarskih mirovnih pogojih pudarjal, da se bo predložba nemške delegacije po miru zmanšala za 6 milijonov in da je z druge strani žrtvovanje velike nemške tonelaže neizogibna in potrebna kazen za nemško brezsrčno vojevanje proti svetovnem trgovskem brodovju. Nemško brodovje, ki ga misli ententa zapleniti, ne predstavlja niti tretjine tonelaže, ki so jo Nemci na nekvalificiran način uničili. Dežele, bogate s krompirjem, ki se vzamejo Nemčiji na zapadu ,bodo tudi načalje producirale krompir, ki se bo lahko uvažal v Nemčijo. Poskrbljeno je za carine prost uvoz za tri leta. Enako se je ukrenilo tudi za žveplo, ki ga je Nemčija uvažala pred vojno in ga bo mogla uvažati tudi naprej. Nemčija zgubi četrti del premogovne produkcije, toda ta premog prizhaja iz ozemelj, pripadlih Franciji, toda Nemčiji ostane še 80 milijonov tonelat rjavega premoga na leto. Razun tega se v deželah, ki ne pripadejo Franciji, zviša premogovna produkcija, ki je že pred vojno cvela. K temu se mora še ozirati na to, da mora Nemčija nadomestiti premogovni deficit, provzročen po sistematičnem uničevanju severnofrancoskih premogovnikov. Če bo Nemčija prisiljena da uvaža železo in cink, se bo nahajala v istem položaju, kakor mnoge druge države. Presojevanje nemške note o bodočnosti nemške industrije je zelo pretirano in ne računa s splošnim gospodarskim prepadom vsled vojne. Država ostane lahko tudi za naprej industrijska država, tudi če ne producira doma sirovin. Takšna država je n. pr. Anglija. Razun tega ne bodo nemške zemlje nikdar uničene in razdejane. Nedotaknjeni viri, ki jim ostanejo, morajo, združeni z uvozom, zadostovati njihovi povzdigi, njegovem razvoju. Omejitev vojaških oboroževanj bo to povzdigo pospeševala. Clemenceauov odgovor zaključuje: »V ogromnem svetovnem prepadu je del, ki ga mora prevzeti Nemčija, proporcionalen z njé grehi, ne z njé silami. Evropski narodi so podnašali dolgo časa pretežko breme, ki jim ga je naložil nemški naval. Pravično je torej, da Nemčija, nesrečo ki je zakrivila, popravi s polno mero svojih sredstev. Nemške težave ne proizhajajo od mirovnih pogojev, temveč od njihovih činov, ki so izzvali in podaljšali vojno. Tisti, ki so vojno začeli bodo morali nositi tudi nje posledice.

Sestanek v Spau.

BASEL, 23. »Frankfurter Zeitung« poroča iz Berolina, da je bilo podaljšanje roka za izročitev nemške note in protipredlogov nujno, ker hočejo zavezniške vlasti dobiti noto ne samo v nemškem, temveč tudi v francoskem in angleškem jeziku. — Na seji v Spau, da razpravljajo posebno o glavnih vprašanjih mirovnih pogojev. Ta spaški sestanek provzroča tim večje presenečenje, ker je ententa dovolila podaljšanje roka za en teden. Zdi se, da se je šele v zadnjih 24 urah uvidela nujnost tega sestanka. Obvladuje mnenje, da se morajo skleniti važni odloki.

Zveza narodov. - Izmenjava not med Clemenceauejem in grofom Brockdorff-Rantzauom.

PARIZ 23. Grof Brockdorff-Rantzau je doposlal konferenci nemške predloge glede Zveze narodov. Clemenceau je odgovoril:

Komisija zavezniških in pridruženih vlasti je pazno proučila predloge, ki se bodo njihove določbe mogle razpravljati v splošni smeri, ko bo Zveza definitivno ustanovljena. Komisija se omeja danes na to, da obrača pozornost na gotovo število podrobnih točk. Sodi, da predlogi, ki jih vsebuje pakt in o katerih se je razsežno razpravljalo v Zvezi narodov, morejo bolje služiti v dosego namenov, ki si jih stavlja Zveza narodov, nego pa izvedbe, kakor jih formulira nemška vlada. Komisija ugotovlja z zadoščenjem, da je nemška vlada naklonjena ustanovitvi Zveze za vzdrževanje miru, temelječega na uporabi glavnih načel demokratične vlade. Soglaša z nekaterimi gledišči, ne misli pa, da podrobni predlogi nemškega načrta predstavljajo v tem pogledu koristi. Zato formulira naslednje pripomnje:

1. Ne sodi, da bi kak zbor posredovalcev, kakor zahteva nemški načrt, mogel imeti potrebno avtoriteto za reševanje mednarodnih konfliktov in za vzdrževanje svetovnega miru, kajti take funkcije pripadajo svetu, ki ga določa pakt. Sistem nepristranskih spravnih komisij more večkrat izdatno služiti za izvajanje preliminarnih preiskav in — kadar bi bilo to možno — za poravnavanje konfliktov, ne podrejenih taki pogodbi. V pogodbi ni ničesar, kar bi se upiralo takim komisijam.

2. Nemški predlogi o jurisdikciji postopanja permanentnega mednarodnega sodišča, se prouče naknadno v svetu Zveze narodov.

3. Splošna poraba načela glede obveznega razsodišča ni sedaj izvedljiva v predloženi obliki.

4. Komisija je naklonjena predlogom glede svobode prevoza, komunikacij in gospodarskih in trgovinskih odnošajev med raznimi narodi. Dogovori take naravi so se že proučevali in se predlože Zvezi narodov.

5. Zavezniki priznavajo sploh dobro podlago predloga, da država, ki bi se pregrešila proti pravilom, ima plačati vse troške za popravo škode, povzročene članom Zveze po kršenju pakta.

Komisija ima vendar toliko zaupanja, da Zveza narodov efektivno sprejme to odredbo v nesrečnem slučaju kršenja pakta, da ne smatra za potrebno, da bi se določbe pakta samega izpremenile v tem smislu.

6. Komisija jemlje z zadoščenjem na znanje dejstvo, da je nemška vlada naklonjena razrožitvi ter opozarja, da pakt napoveduje pripravo načrtov, tičočih se mednarodne razorožitve.

7. Komisija jemlje na znanje nemške predloge, ki se tičejo kazni, ki jih bo nalagati členom Zveze radi kršenja njih obvez. Vendar meni, da bo avtomatični gospodarski pritisk, izveden proti državam kršiteljicam, kakor je določen v pogodbi sami in spremljan od mednarodne militarične in pomorske akcije, ki bi bila potrebna, bolj hiter in izdaten, nego pa nemški predlogi.

Postopanje z nemškimi ujetniki. Zavezniki so nekrosni.

PARIZ 23. V odgovoru na noto grofa Brockdorff-Rantzaua o vojnih ujetnikih, pravi predsednik konference, Clemenceau:

Zastopniki zavezniških in pridruženih vlasti izjavljajo, da ne morejo privoliti v osvoboditev vojnih in civilnih ujetnikov, ki so na ozemlju zaveznikov zagrešili zločine, pa naj bodo ti ujetniki katerekoli narodnosti. Vojno sodišče je moralo obsoditi na smrt nekega nemškega vojnega ujetnika, ki je siloma udrl v hišo nekega poljedelca, pri katerem je delal, ter je hladnokrvno umoril njega in ženo. V soglasju z določbami konference v Bernu se je eksekucija odložila do podpisa miru. Za tega morilca ne more biti pomiloščenja vsled mirovne pogodbe. Tudi v tem pogledu vztrajajo zavezniki pri pogojih mirovne pogodbe. Nemška delegacija ne more sugerirati nikake olajšave v usodi vojnih ujetnikov in internirancem izvajali vojne zakone. Z druge strani je bistveno v interesu vseh, da ujetniki in interniranci ostanejo podrejeni disciplini in kontroli, dokler čakajo na povrnitev v domovino. Postopalo se bo žnjimi, upoštevajoč njih čustva in njih potrebe. Zaveznikom je namen, da se po sklepu miru ujetniki in interniranci njih osebne stvari. Dajali bodo nemški vladi vedno vse informacije o umrlih in bodo nadaljevali s tem po podpisu miru. Nemški grobovi se bodo primerno spoštovali in zemski ostanki vojakov in mornarjev se bodo mogli prevažati v njihove kraje.

Clemenceau izjavlja, da se ne bo mogla zahtevati — ker ni možno nobeno konfrontiranje med vojnimi ujetniki — nikaka vzajemnost vsled postopanja z vojnimi ujetniki zavezniških narodov v Nemčiji. Stori se vse možno, da s epo sklepu miru ujetniki in interniranci povrnejo v domovino, potrebno hranjeni in preskrbljeni z vsem, ali obžalovaje se mora naglašati pomankanje na obleki, ki jo posedujejo zavezniške vojske. Slednjič bo zaveznikom v radost, ako se ustanove komisije, ki se bodo brigale za povračanje v domovino čim bo podpisan mir. Obžalujejo pa, da ne morejo misliti na tako ustanovitev, dokler ne bodo obveščeni, da nemški delegatje namerujejo podpisati mir.

Vprašanje Saarske kotline.

PARIZ 22. Danes predpoldne so se sestali glavarji vlad in so razpravljali o odgovoru, ki ga je dati nemški delegaciji glede Saarske kotline. V svoji noti je grof Brockdorff-Rantzau obžaloval dejstvo, da kotlina — tudi če bi bil plebiscit po 15 letih ugoden za ohranitev nemške suverenitete — ostane vendar Franciji, čim ne bi Nemčija položila svote v zlatu, ki bi odgovarjala vrednosti, kakor jo določi razsodišče izvedencev.

Vsa nemška delegacija je odpotovala v Spa.

PARIZ 23. Dogodek današnjega dneva je odhod grofa Brockdorff-Rantzaua z vso nemško delegacijo v Spa. Ker grof Brockdorff ni pokazal namena, da bi zapustil Versailles, se sodi, da so šli le po nova navodila. Dejstvo, da so odšli vsi, bi kazalo, da gre za važne razprave in da je dana potreba splošne izmenjave idej. Morda je nemško javno mnenje razcepljeno glede vprašanja, ali naj se mir podpiše ali ne podpiše pred odločitvijo v tem ali drugem smislu. Vlada in pooblaščenci hočejo morda pretehtati skupno vse elemente za tako odločitev. Možno je tudi, da Scheidemannova vlada, ki je vezana po javnih izjavah, hoče opozoriti delegacijo, katere glavar je pristaš miru, da je odgovorno ministrstvo naprotno. Vprašanje je torej: ali se nemška delegacija povrne ali se ne poverne v Versailles?!

Nemški ministri odšli v Spa.

BAZEL 23. Iz Berolina poročajo: Ministrski predsednik Scheidemann, spremljan od ministrov Dernburga in Erzbergerja in od načelnika urada za mirovna pogajanja, grofa Bernsdorfa, je odpotoval v četrtek v Spa. Končna ureditev besedila protipredlogov mora biti določena v petek. Sestanep v Spa je potreben, kajti občevanje med Berolinom in Versaillesom je izredno težavno in z druge strani je nemška vlada trdno odločena, da čim najhitreje seznani nemški narod z nemškimi protipredlogi in s perspektivami za mir. Tega potovanja v Spa se udeležuje tudi minister za kolonije.

Sestanek v Spa.

VERSAILLES 23. Nemški pooblaščenci se sestanejo z nekaterimi ministri, došlimi iz Berolina, s katerimi se bodo posvetovali in utegne priti nemudoma do sklepov. Sodi se, da se povrnejo v nedeljo v Versailles.

Nemci so izročili danes predpoldne dve noti. Gre za protipredloge glede mednarodne delavske zakonodaje in za nemške lastnine v zavezniških deželah.

Vsi imajo čiste roke...!

RIM 23. Japonsko veleposlaništvo oporeka neki vesti, ki jo je prinesel angleški list »Daily Express« o razdelitvi Kitaja v influenčne pase na korist Anglije, Francije in Japonske.

Ameriški poslanik Morgenthau vidi črno bodočnost.

LONDON, 22. »Timesu« poročajo iz Koblenza: Henrik Morgenthan, ameriški poslanik v Carigradu, je držal predavanje o delovanju mirovne konference in o vprašanjih, ki se morajo rešiti. Rekel je med drugim: »V 15. do 20. letih bodo Združene države ponovno v vojni; sedanji čas je samo ustavljenje sovražnosti. Ko se povrnete domov, je rekel prisotnim ameriškim vojakom, ne pripovedujte svojim rojakom, da so vojske končane. Pripraviti se moramo na še večji konflikt, na še večje žrtve, na še večjo odgovornost. Raznovrstne in nasprotujoče si zahteve raznih narodov na mirovni konferenci ne bodo mogle biti zadovoljene. Mnogi delegati bodo zapustili Pariz nezadovoljni, narodi bodo ozlovoljeni, in to bo nov povod za konflikte. Prepričan sem, da bodo do 15 ali 20 let poklicane Združene ameriške države, da rešijo svet.

Prebivalci alandskih otokov zahtevajo plebiscit.

STOCKHOLM, 23. Ker niso pogajanja med Švedsko in Finsko imela nobenega uspeha, je Švica poslala na mirovno konferenco noto, v kateri zahteva, da se vpošteva zahteva prebivalcev alandskih otokov, ki hočejo s plebiscitom odločiti o lastni usodi.

Ukrajinska delegacija pri Clemenceauu.

PARIZ, 23. Ministrski predsednik Clemenceau je popoldne sprejel ukrajinsko delegacijo.

Napad na aWilsona.

New-YORK 23. Nova revija »The Riviere« napada predsednika Wilsona radi njegovega vedenja ob italijanskem vprašanju ter dokazuje, da ni resnično, da bi Jugoslovija potrebovala Reko. Podpira vse zahteve Italije, ki je velik narod, učiteljica civilizacije. Njenim zahtevam da bi morali pritrjati vsi.

Nova italijanska delegacija

RIM 23. Z današnjim sklepom ministrskega sveta je italijanska delegacija v Parizu po odstopu Salandre in senatorja marchese Salvago-Raggija sestavljena tako-le: ministrski predsednik Orlando, minister za vnanje stvari Sonnino, minister za prehrano Crespi, veleposlanik v Londonu marchese Imperiali in Barzilai.

Komentarji o povratku Orlanda v Pariz.

PARIZ 23. »Homme Libre« piše: Orlando, povrnivši se z ministrskega posvetovanja v Oeulxu, more sedaj voditi s polno zavestjo stvar italijanske delegacije, ki ji je sedaj sestava izpremenjena, ker nekateri njegovi sodedelavci, in ne neznatnejši, ne sodelujejo več na konferenci. Očividno je treba sedaj ministrskemu predsedniku novih mož, izbranih med diplomati in uglednimi političnimi možmi, bolj naklonjenim njegovi politiki dobre volje. Gotovo je, da bo Orlando nadaljeval svojo pot z vnemo, da uresniči mir, ki ga Italija hoče v polnem soglasju z vsemi svojimi zavezniki.

Sporazum glede Reke dosežen?

PARIZ 23. »Liberté« zagotavlja, da se more smatrati sporazum glede Reke za dosežen in sicer tako, da bi prišla Reka pod italijansko vrhovno oblast in bi imela Jugoslavija vse potrebne gospodarske svoboščine.

JADRANSKO VPRAŠANJE.

Predlog za transakcijo.

MILAN 23. »Secolo« piše: Vse vesti, ki prihajajo privatno iz Pariza in vsa napovedovanja, ki jih je priobčilo časopisje v teh zadnjih dneh, soglašajo v domnevi, da je Orlando prišel v Italijo, da obvesti tovariše v ministrstvu, na kak način bi se moglo reško vprašanje smatrati kot virtuelno rešeno, če bi se sprejela transakcija, ki se je zdela sprejemljiva njemu in nekemu drugemu članu italijanske delegacije v Parizu: Sonninu. To transakcijo da so odobrili angleški in francoski zavezniki, a Američani jej niso oporekali.

Reka kot svobodno mesto bi potom svojega narodnega sveta vršila vse pravice suverenosti. Orlando zahteva pa, da se diplomatsko zastopstvo poveri Italiji. V pristanišču bi se ustanovila mešana uprava, v kateri bi imeli vsi interesiranci, Italijani in Slovani, svoja zastopstva in svoje garancije.

Potem treba poravnati še navskrižja glede rudnika živega srebra v Idriji in pa določitve vzhodne meje Istre. Vprašanje je važno. Gre za to, ali bo imela Reka teritorijalen stik z Italijo. Wilson je povedal tudi v svoji zadnji poslanici,a d je nasproten temu, da bi se vsa Istra priključila k italijanski državi, da ne bi se preveč Slovanov pritegnilo v nje nove meje. Sodi se pa, da se, čeprav ne soglaša, ne bo upiral.

Kar se tiče Dalmacije se je — ko se je Italija že mirno odrekla vse notranjosti, obljudene od kakih 150 tisoč Slovanov, — proučevala formula, ki zajamči italijanstvo Zadra, Šibenika in otokov. Naglašalo se je vprašanje gospodarskega propadanja, kateremu bi utegnil zapasti Zadar, ker ne bi bil več glavno mesto dežele, izgubivši upravne urade in šolske zavode, ki so bili odvisni od njih odnošajev s hrvatsko Dalmacijo. Ali, pred vsem se hočejo rešiti tradicije, kultura in avtonomija italijanskega prebivalstva.

Koncesije v Afriki bi se dale Italiji, ali ne kot kompenzacije, ampak kot delež na kolonijalnih pridobitvah entente. Angleži so ponudili Cisimajo in ozemlje Guba. Težave pa so, ali ne od strani Angležev, z odobritvijo podelitve mandata v Mali Aziji za vso severno Anatolijo, ki obsega rudnike Herakleje. Hoteli bi raztegniti bolj proti jugu, pritegnivši v ozemlja, ki se imajo prisoditi Italiji, nekoliko predelov okraja Adana.

Natančne črte teh dogovorov morajo biti ugotovljene do 5. junija, ker tega dne odpotuje Wilson v Ameriko. (Pri ocenjevanju verjetnosti teh vesti je treba imeti pred očmi dejstvi, da so privatne, in da so sestavljene v precej pogojni, nedoločni obliki).

Na poti k rešitvi italijanskega problema.

RIM, 23. Danes zvečer je podpredsednik Colosimo sklical telefonično ministre na sejo. Seja, pri kateri so bili prisotni vsi v Rimu se nahajajoči ministri, je trajala skoraj 2 uri: od 6'30 — 8'20 zveč. Nenadnemu sklicanju seje so baje dali povod današnji pogovori Colosima z zavezniškimi poslaniki in zadnje vesti, prišle iz Pariza v palačo Braschi. Danes zjutraj je imel Colosimo kratek pogovor s kraljem in je, povrnivši se v palačo Braschi, sprejel francoskega poslanika Barrera. Popoldne sta se pogovarjala s podpredsednikom ameriški poslanik, Nelson Page in rimski župan, Colonna. Ministrski svet se je bavil s položajem na temelju pariških brzojavk. V oficijelnih krogih vlada glede položaja optimizem, pa se smatra, da bo prišlo, seveda z važnimi transakcijami, do sprejemljive rešitve italijanskih narodnih problemov, ki imajo še vedno lahko, kakor se je izrazil neki minister, kakšne koristi od zadnjih pogajanj, ki se vrše v Parizu. Z eno besedo: italijanski službeni krogi niso nestrpni in zaupajo. Danes zvečer se je izključevalo, da bi se bilo danes zgodilo kaj važnega, kar bi, v enem ali drugem smislu, izpremenilo položaj. Položaj se lahko pojasni z enim, gotovo ne novim, stavkom: pogajanja se nadaljujejo. Mogoče so dale povod sklicanju ministrskega sveta tudi priprave narodnoobrambnega odbora za manifestacijo za Reko in Dalmacijo, ki se je imela vršiti jutri, ob obletnici italijanske vojne napovedi, manifestacija, ki bi jo zaključil govor Gabriela D'Annunzia. Toda manifestacija, s katero se je bavil ministrski svet, se, radi mogočih vplivov na mednarodne odnošaje, brškone omeji na samo spominsko svečanost v Avgusteumu. Na vsak način je župan izjavil Colosimu, da ne bo mogel govoriti na Campidogliu, kakor je bilo javljeno, ker je že prej prevzel druge obveze, pa se zato brškone ne bo vršil obhod in cerimonija na Campidogliu.

»Matin« piše, da so službena pogajanja, s katerimi se »z vso vnetostjo« bavi House, prišla do te-le točke: »Italija podpiše ne samo mirovno pogodbo z Nemčijo, temveč tudi pogodbo z Avstrijo, in ne napravi svojega podpisa odvisnega od rešitve jadranskega vprašanja. Italija je, v želji da pride do sporazuma z Wilsonom, pripravljena dovoliti nekatere koncesije v Dalmaciji in sprejeti poseben, zelo internacijonaliziran režim v Reki, samo da se obvaruje z nekaterimi ureditvami princip nje gospodstva. Italija pa nikakor ne more dovoliti, da se Reka loči od Istre z zono, ki se podvrže Jugoslovanom, in posebno pa ne, da se meja približa na 18 km od Trsta, t. j. na strelјaj srednjega topa, kakor zahteva neki načrt, ki mu je pred kratkim pritrdil Wilson. Diplomatičen položaj Italije je močan. Gre za določitev usode ozemlja, ki ga je zasedla, sporazumno z zavezniki in za ureditev tega ozemlja po dogovorih, v katere se sovražnik nima pravice vmešavati. Samo v najslabšem slučaju bi se Italija zadovoljila z ozemljem določenim po londonskem paktu ter bi se sklicevala na podpis Francije in Anglije. Italija zato lahko čaka, toda pod pogojem, da se razburjenost v nje velemestih in v nje časopisju poleže. Zdi se, da se to že tri dni godi. To ima velikanske koristi za pogajalce. — Hervé piše v »Victoire« italijanskemu prijatelju odprto pismo, v katerem mu pravi, da ne zadene glede nesrečnega reškega dogodka Francije nobena krivica. Kar se pa tiče pristopa Italije k trozvezi, se bo ta trozveza gotovo izpremenila v četverozvezo, ko se poravna italijanski spor z Wilsonom. Italija da dobi, kar ji gre, v Mali Aziji in Afriki. Za Italijo da je boljše če ostane Avstrija neodvisna, pod pogojem da se ne pridruži veliki podonavski konfederaciji, kakor če se bi priklopila k Nemčiji. — O nemško-avstrijskem vprašanju govori tudi Jacques Bainville v »Action in Francaise«. On proučuje to vprašanje z ozirom na Trst ter prihaja do zaključka, da Trst izgubi vso veljavo, če ne bo vezan na uvoz iz Češke, Poljske, Nemške Avstrije in drugih držav bivše monarhije. Toda te države da ne bodo mogle prehranjevati Trsta, če ne bodo gospodarski medseboj vezane. Italija mora torej resno vpoštevati neko konfederacijo med bivšim avstrijskimi deželami. — V nekem drugem članku v »Journal de Geneve« misli Banville, da se tudi v Italiji kažejo znaki, prijazni podonavski konfederaciji brez vsakega nacijonalnega značaja. Opozarja pa Italijo, da bi ta rešitev bila zadovoljiva edinole pod pogojem: »da Italija v tej konfederaciji ne pride v navzkrižje z jugoslovanskim nacijonalizmom.«

Barzilai se vrača v Pariz.

RIM 23. Danes ponoči je umrla mati rimskega poslanca in italijanskega odpostanca na mirovni konferenci, Salvatorja Barzilaia. Žena je bila Tržačanka. (Barzilai sam je tudi rojen v Trstu; prip. ured.) Barzilai odpotuje jutri večer v Pariz.

IZ DRŽAVE SHS.

Zedinjenje Madžarske z Jugoslavijo?

CURIH 24. »Berliner Zeitung am Mittag« javlja naslednjo vest, za katero pravi, da jo je dobila iz Ljubljane preko Dunaja: V Belgrad je odšlo madžarsko odposlanstvo z namenom, da ponudi kraljevo krono ogrsko princu regentu Aleksandru in da zaprosi za zedinjenje Madžarske z Jugoslavijo. — Mislimo, da nam ni treba šele pripominjati, da je ta vest naravnost izmišljena.

Radićevo rovanje.

PARIZ 24. V Pariz je, po posredovanju italijanske misije na Reki, dospelo mirovni konferenci besedilo prošnje hrvatskih kmetov, ki šteje 150.000 podpisov (kje je torej tisti razkričani milijon!!) in zahteva ustanovitev nevtralne hrvatske kmetske republike in takojšnje sklicanje ustavodajne skupščine, še preden mirovna konferenca stori svoje končnoveljavne sklepe glede hrvatskega naroda. (Ali so se menda pošteno nasmejali tej novi radićijadi v Parizu!)

Kronski svet v Belgradu.

ZAGREB 23. »Narodna Politika« poroča iz Belgrada z datumom 20. t. m.: Včeraj dopoldne se je vršil ministrski svet pod predsedništvom regenta prestolonaslednika Aleksandra. Danes bo imel ministrski svet dve seji, eno dopoldne, drugo popoldne. Te dve seji se

---

PODLISTEK

Žije in Tije veleuma Ksenila Vršeckega.

Spisal: Stanko Kelémen.

ODLOČILNI TRENUTKI.

Človek, uboga stvar na sveti
Nar. pesem...

Tako je potekala Ksenilova mladost v revščini, a mirno in srečno. Ko pa se je pomladila zemlja desetič, kar je Ksenil zagledal luč sveta, tedaj se je pripetilo nekaj dogodkov, ki so dali njegovega življenja toku popolnoma novo smer.

Pomlad se je vračala v deželo. Če že ne drugod, mogel si to opazovati na Dravi, ki se je v teku malo dnij popolnoma osvobodila zimskih spon — velikih plošč ledu — in je polagoma začela prelivati stare struge in zalive. Večer se bliža. Zadnji solnčni žarki titrajo skozi okna rojstne hiše Ksenilove: toda okna jim pripuščajo le odmejen dostop v sobo. Kakor svitel steber se vleko skoz sobo in razsvetljujejo na nasprotni steni podobo Izveličarjevo, ki zre v nemi bolečini proti nebesom, in podobo njegovo žalostne matere. Ostala soba se je obdala s skrivnostnim polumrakom.

Na zapadni strani sobe stoji postelja: ob vzglavju jo oblivajo solnčni žarki, vznožje pa se skriva v polutemi. Na postelji Ksenilova mati. Nekdaj tako krasna, bujna žena, tudi v trpljenju še ni izgubila sledi svoje lepote; črni lasje ji obdajajo v gostih kodrih madonsko obličje, na katerem si v tem trenutku mogel razbrati izraz velike bolesti in mirne resignacije. Njene velike črne oči pa so bile v tem trenutku pričakovaje vprte v dečka, ki se je zdajci prikazal med vratmi: Ksenila. — Materi je podoben; bled, črnih las, črnih oči: da, te oči, ki so gledale na vas kakor iz druzega sveta v večnost. — Sicer pa dečko kakor drugi!

Ozrl se je torej najprej na mater, in ko je bral v njenem obličju tiho vprašanje, se je zglasil: »Hudžar so rekli, da pridejo takoj.« Odgovoril mu je vzdih materin.

On pa je sedel k peči poleg brata, ki je mirno sedel in opazoval ta prizor. Sestra Trezika se je solzila v drugem kotu.

Zunaj so se začuli koraki, nekdo je tipal skoz vežo z negotovimi koraki. Odprla so se vrata in prikazala se je že v mraku visoka, a sključena moška postava, z molekom okolu vratu, ovita v široko nevkretno obleko.

»Pohvaljen bodi Jezuš Kristuš,« je pozdravil mož z visokim glasom.

»Amen na veke,« je odvrnila bolnica vzdihujoče. — »Trezika prinesi stricu stol!«

Mož je sedel bolnici nasproti in odložil dva zavitka.

»Kako je kaj Lizika?«

»Slabo kaže. Skoro vso zimo nisem mogla iz postelje; v križi me trga, pa v levi nogi; ah ti moj Bog, kaj bo iz tega; zdaj pa me je začelo v želodcu tiščati.«

»To so gliste.« Kadar kmetski zdravniki ne vedo, kaj je z boleznijo, se zatekajo h glistam.

»Prosim, pa bi mi vi znali kaj pomoči, je začela bolnica z nova.

»O le nič si v strahu ne bodite, saj jaz rad pomagam, če vidim, da je res treba,« je potolažil bolnico in jel razmotavati manjši zavitek: umazano cunjo rdeče barve, papir, izpod katerega je začel uhajati presunljiv, neprijeten duh.

»Lisičja mast,« je menil, samozavestno, »lansko leto sem jo vjel. Za želodec: če imaš kakšno žensko pri hramu — no saj imaš že dosti veliko deklino — naj ti namaže vsako jutro želodec. Trezika, kaj ne da boš?«

»Pa še nekaj imam. Imate kaj kropa? Prinesite ga eno kropjačo.« (neka vrsta loncev).

Trezika ga je postavila predenj.

»Razveži.« Dekle je storilo. Prikazal se je lesen zaboj v njem pa je gomazilo neštevilno gozdnih turkov, plaho begajočih.

»Znate, da ni nič boljšega za protin nego če tote turke poparite, pa si to zavežete na nogo.«

Med tem pa, ko je Trezika pripravljala potrebna obvezila, se je spravil naš Eskulap v kot, snel molek z vratu, da bi vkljub svojim izredno uspešnim zdravilom bolezen »dol zmolil...«

Mrak se je pomikal, svetloba se je izgubljala; v sobi pa ste slišali zdaj vzdihljej bolničin, potem pa poluglasno zarote »zdravnika«.

Mož je pošten goljuf; nehote in nevede goljufa sebe in druge.

Mi pa povedemo cenjenega čitatelja ven iz zaduhle sobe na bregove šumeče Drave.

Ako kedaj naneso usode slučaji, da obišče kateri izmed naših cenjenih čitateljev mesto Ormož, in sicer od izhodne strani, tedaj se prav lahko zgodi, da se konji, kakor po tajnem sporazumljenju z voznikom, ustavijo pred neko hišo vis à vis »Cafè Bauer; in da vas vaš voznik pusti brez vsega ozira na cesti ter zgine v oni hiši; da se čez nekaj časa zopet prikaže, držeč steklenico demonsko lesketajoče se pijače v roki: ljubega žganja. In tudi ni izključeno, da Vam v svoji veliki dobrodušnosti ponudi »glažek«, ker da požirek silno okrepča človeka. Kajpak, in zavrnete nevoljni tako ponudbo in si ogledate svojo okolico natančneje. In tedaj opazite okoli sebe še množico vozov in na njih voznike, ki se istotako »krepčajo« s čarodejno kapljico. Hiša nosi napis: Baumann Brennerei & Eierhandlung. Ako ste umetnik in ako vam nedostaja originalov, tipičnih glavic, ali česar koli zatecite se v Ormož: in vsega dobote, vsega na izbiro, ker tukaj je obljubljena dežela za završene ekzistence iz vsega okraja. Tukaj so stalni gostje možje, kakor: »Šiša, alias feldmaršal Légrous, Paul Angelo, Grličjak Grega, Majeričev Hanza, Krleit, Lamantabel in kedo jim pozna imena, možje, ki so se z vso energijo svoje jake duše odtrgali iz naročja svoje družine in premoženja, da bi se tem temeljiteje vglobili v proučevanje perečega alkoholnega vprašanja.

koste bavili predvsem z vnanjim položajem našega kraljestva na podlagi kompenzacij, ponujenih nam po Wilsonu, da bi se sporazumeli z Italijo. Italijani so zavrnili rešitev spora na naslednji podlagi: Dalmacija nam, Italiji Pelagruž in Hvar (? — Ta vprašaj je v italijanskem izvirniku; menda je italijanski »Lesina« — Hvar vzet za italijanski »Lissa« — Vis), za Istro meja Divača, Raša, Učka. Oni vztrajajo trdno na svojih starih zahtevah.

Prisega jugoslovanskih mornarjev.

ŠIBENIK, 23. Splitskemu listu »Jadran« brzojavljajo iz Belgrada, da se je vršila 18. t. m. svečana zaprisega častnikov in moštva jugoslovanske vojne mornarice. Na mesto kontreadmirala je bil postavljen Trika.

Novi boji na Koroškem?

GRADEC 21. Od minulega petka dalje obstreljuje jugoslovansko topništvo Spodnji Dravograd. Po zadnjih vesteh je bilo mesto do nedelje zjutraj v posesti Koroščev. Vsled koncentričnega ognja iz dravske in mislinjski doline je začela goreti vas Mohrenhof(?) ob štajersko-koroški meji. Na umiku so Jugoslovani oplenili Marenberg. (Marenberg je vendar na Štajerskem!)

IZ FRANCIJE.

Volitve v Alzaciji in Loreni.

STRASSBURG, 23. Minister Millerand je odredil, da se liste za bodoče volitve v Alzaciji in Loreni takole določijo: Pravica glasa bodo imeli: 1. Francozi; 2. tisti, ki so po pogodbi od 20. majnika 1871. izgubili francosko državno pripadnost, pa niso dobili druge razun nemške; 3. Zakoniti ali naravni potomci zgoraj imenovanih oseb, izvzemši tiste, ki imajo med svojimi predhodniki po očetu enega Nemca, ki se je priselil po 15. juliju 1870; 4. Vsi tisti, ki so rojeni v Alzaciji ali Loreni od neznanih staršev, in čija državna prpadnost ni znana.

IZ RUSIJE.

Murmansko bojišče.

LONDON, 23. Neko službeno poročilo o operacijah na murmanski fronti: Dne 20. t. m. so srbsko-angleške čete z eno slovansko-angleško legijo pregnale sovražnika iz njegovih glavnih postojank severno od Medviyejyagera ter mu zadale težke izgube. Dobili smo ojačenja ter zasledujemo sovražnika, za katerega mislimo, da je popolnoma razdejan.

Litavsko bojišče.

BERN, 23. Poročilo litavskega generalnega štaba pravi: Boljševiška ofenziva, ki je začela 18. in 19. t. m. se je ponesrečila. Prvi boljševiški uspehi so bili uničeni po takojšnjih protisunkih, ki so zadali sovražniku silne izgube. Sovražnik je pustil veliko število strojnic in minometov. Glavne bitke so se vršile južno od železniške proge Bansk—Riga—Mitan—Šok.

Bela vojska ustrelila dva komunistična komisarja.

HELSINGFORS, 23. Boljševiki so z vseh strani pregnani iz vseh krajev, zapadno od Dager Munlanda. Bela vojska je z ruskimi estonskimi prostovoljci zaplenila tekom ofenzive, dne 14. t. m., tri oklopne vlake, 2 topniške baterije, veliko vojnega materijala, živeža ter je ujela 2000 vojakov. Dva komunistična komisarja sta bila ustreljena.

Petljura ni prešel k boljševikom.

BERN, 23. Ukrajinski uradi dementirajo vest, da je Petljura prešel k boljševikom, in da so boljševiki udrli v Galicijo.

IZ POLJSKE.

Španska pripoznala poljsko državo.

MADRID, 23. V odgovor na neko poročilo Paderewskega priznava španska vlada s prisrčnimi prijateljskimi izrazi poljsko neodvisnost in nje vlado ter začenja na ta način službene odnošaje med dvema narodoma.

Stromboli se je pomiril.

MESSINA, 23. Strombolijevo bruhanje se je pomirilo. Sedaj je vulkanovo izmetavanje že normalno. Preplašeno prebivalstvo se počasi vrača v svoje domove. Zelo izdatna je bila vojaška pomoč. Ugotovili so: 2 mrtva in 13 ranjenih. Dve hiši ste bili podrti, a druge škoče niso velike.

Prežalostni dogodki na Koroškem.

Največja zmota koroških Slovencev je bila, da so se zanašali le na svojo pravico ves čas od razsula stare Avstrije dalje. Mislili so, da je ves svet pravičen. Motili so se. V zvezi s Čehi so tudi Slovenci pripomogli, da se je Avstro-Ogrska razsula. Sedaj pa divjajo nemške tolpe med Slovenci na Koroškem.

Ljudstvo obupuje. Ali to misel obupa moramo vendar pobijati.

Res je sicer, da morejo naši prejšnji sovražniki iz stare Avstro-Ogrske počenjati z našim ljudstvom, kar hočejo. Madžari smejo preganjati prekmurske Slovence. Boljševištvo pridobiva ravno na Koroškem najtrdnejša tla.

Prosili so koroški Slovenci, naj pride objektivna ententna komisija, ki naj določi meje. In res so prišli francoski častniki. Napadle so jih nemške tolpe in odšli so. Nemcev pa ni zadela nobena kazen. Vsa poročila potrjajo, da vse to divjanje vodi deželna vlada v Celovcu. Dejstvo je, da so dobili povelje, naj oplenijo v prvi vrsti slovenske duhovnike in druge veljavne može. Celo usmrtiti da jih smejo.

Uverjeni pa moremo biti, da so poslali v Pariz lažnivo poročilo, v katerem so svoja zločinstva naperili koroškim Slovencem.

Posebno so divjali v Črni pri Prevaljah. Glas, da prihajajo nemške tolpe, je ljudstvo prestrašil tako, kakor je je v davnih časih turških invazij prestrašil klic: Turki gredo!

Županu Krulcu so oropali mesnico in odnesli razna živila. Napadli so župnišče, kjer so uprizorili tudi divjaški — ples! Uganjali so burke tudi z mašnim plaščem. Cerkve se vendar niso lotili....

In tem nemškim vojakom so šla naproti v belo oblečena dekleta iz izdajniških hiš... Da pa je bilo vse preračunjeno, priča dejstvo, da so že poprej določili svojega »župana«.

Krono svojemu — kulturnemu delu pa so postavili s tem, da imajo naravnost skozi okno iz kapelanije — stranišče, a spodaj se nahaja pokopališče. To je — olika!

Poročila o teh zločestvih prihajajo od vseh strani. Dekana Čemra v Velikovcu so napadli na smrtni postelji.... Neki pobegli ujetnik je pripovedoval, da je videl nekje v Rožu več ljudi — obešenih. Med njimi tudi dva duhovnika!

V Šmarjeti je napadlo 800 nemških mož posadko, ki je štela — 80 mož. Ustrelili so kapitana, enega poročnika in štiri vojake, ki so bili že ujeti in so prosili za življenje. Za ostale vojake je prosilo tudi prebivalstvo, da so jih pustili pri življenju. Vdrli so v župnišče in v cerkev. Cerkveno obleko so trgali in delili med seboj. Posebno hudo so divjali tudi v Selah. Plenili so, da je bila groza. Osetovo posestvo v Tolstem vrhu je popolnoma demolirano. Župnišče v Prevaljah je izropano. Istotako v Železni Kapli. Tu so metali blago na cesto in odnašali celo kuhinjske peči.

Vladni svetnik Hans Reiner pa je imel že pred temi napadi v Borovljah konferenco, a nemška vojaška oblast je že pred 25. aprila delila med civilno prebivalstvo puške, municijo in vojaško obleko... Zaključek naj si napravijo čitatelji sami!

Mnogo stotin so internirali v Spittalu in Millstadtu. Nekaj slovenskih duhovnikov so internirali v Gornjem Dravogradu. V Celovcu mons. Podgorca. Tudi v Spitallu je interniranih več duhovnikov.

Tako nam poročajo ljudje, ki so jim znani dogodki na Koroškem.

Puščamo na strani vse narodne, politične in državnopravne momente. V imenu človekoljubja in civilizacije treba protestirati proti takim divjaštvom. Čut človečnosti se vzpenja! Kako mora biti pri srcu Lamaschu v Parizu, o katerem gre glas, da je dostojen in soliden Nemec....?

V Parizu pa apelirajo Nemci ganljivo na pravičnost in človekoljubje...!

Poberite in nesite domov!

»Poberi in nesi domov!« S takim vzklikom izražajo Tržačani svojo škodoželjnost, kadar je moral kdo doživeti ali čuti kaj, kar mu je prav neprijetno!

Tako bi mogli zaklicati gospodi okoli lista »Idea Nazionale« glede odgovora, ki so ga dobili od »Lavoratora« na podtikanje avstrijankanstva, ki da se je izražalo v tem, da je socijalistično glasilo povodom smrti cesarja Frana Josipa izšlo na prvi strani črno obrobljeno, v žalni obliki.

Bilo je to — pravi »Lavoratore« — podlo izsiljevanje, naodijoznejši dilema, pred katerega je bil postavljen naš list: ali izidi v žalni obliki, ali — ne boš izhajal več! In pred ta dilema nas je postavil italijanski cenzor, celo irredentist, ki je še živ in zdrav tu v Trstu! To je bil ukaz vlade in italijanski cenzor-irredentist nam je vsilil ta ukaz.

Naš list se je torej nahajal spričo tega-le: ali naj se vda, ali pa naj umre in prepusti mesto popolnoma gospodarstvu najgrše avstrijske reakcije, najumazanejšim avstrijakantskim elementom Trsta! Preden se je vdal, infamnemu vsiljevanju, je glavni urednik sezval eksekutivi socijalistične stranke, da razpravlja o tem na razsežno. Te seje se je udeležil tudi sodrug Puecher, ki mu isto buržoazijsko časopisje priznava dobro narodno čustvovanje. Eksekutiva je pretehtala vse okoliščine in je potem — z ozirom na ogromno, nepreračunljivo škodo, ki bi jo občutilo meščanstvo, ako bi naš list nehal izhajati, ta edini pošteni list Trsta, edini svobodni in neinteresirani glas v obrambo tudi nacijonalistov in irredentistov — prišla do zaključka, da se je vdala tudi temu infamnemu vsiljevanju od strani avstrijske vlade potom cenzorja — italijanskega irredentista. Onega dne, ki ga ne pozabimo nikdar, je naš list namesto ob navadni 7. uri zjutraj izšel šele opoldne, to je: po odločitvi strankine eksekutive, kakor jo je hotel naš glavni urednik.

V Trstu vedo vse to. Znano pa je v Trstu tudi to, da so nas isti irredentisti, ki so se tekom vojne stiskali okoli našega lista, ker jih je branil pred vsemi lopovstvi, vedno sokolili, naj rajši pretrpimo, nego da bi prenehali z izdajanjem lista, tega edinega obrambnega orožja prebivalstva, edinega socijalističnega in italijanskega glasu, edinega laškega lista v Trstu, ki ni bil prodan ne policiji, ne vladi! Glasila policije, ki so jih pisali italijanski irredentisti, so se nadejali lepe geste od naše strani, da bi podedovali našo razširjenost, da bi tako postali absolutni gospodarji mesta in javnega mnenja: tega pa niso hoteli pošteni ljudje, poštenjaki vseh strank, zasledovani od avstrijskega preganjanja in od oderuškega afarizma.

Pa tudi izven Trsta vedo že vse to. Znano je, da so ob tisti priliki vsi češki listi, tudi najbolj irredentistični, morali iziti v žalni obliki istotako kakor »Lavoratore«.

Sedaj pa prihaja »Idea Nazionale«, da nam očita tisto črno obrobljeno stran, naloženo nam od italijanskega irredentista: da nam očita: »dokument infamije tržaških italijanskih socijalistov«, da ponatiskuje »stran sramote«, zvračajoč in potvarjajoč celo bijografijo Frana Josipa!

Kaka velika zloba!

»Idea Nazionale« ve, da dokument infamije ni naš, ampak vsiljen od Avstrije, s katero bi se — kakor so začetkom vojne hoteli uredniki lista »Idea Nazionale« — združila Italija, da bi pobijala entento!

»Idea Nazionale« ve, da »stran sramote« ni naša, ampak vsiljena od Avstrije: Avstrije avstrijskih komendatorjev, a sedaj italijanskih irredentistov; od Avstrije plačanih irredentističnih graditeljev avstrijskih oklopnjač proti Italiji!

Gospodje pri listu »Idea Nazionale«, vi veste, da so bila onega dne, ko je umrl Fran Josip, vsa okna mesta v črnini, in tudi vsa javna poslopja: tudi okna italijanskih irredentistov, in okna zavodov, ki so jih vodili irredentistični Italijani! Kajti tako je izsilila policija z najhujšimi grožnjam!

Gospodje pri listu »Idea Nazionale«: vi veste, da je devetdeset od sto italijanskih irredentistov, kolikor jih je ostalo v Trtu, izbegnivši internaciji ali konfinaciji, podpisavalo avstrijsko vojno posojilo, za nadaljevanje vojne proti Italiji, ker so bili terorizirani!

Gospodje pri listu »Idea Nazionale«, vi veste, da je občinska delegacija tržaška, z županom Valerijem na čelu, podpisala avstrijsko vojno posojilo za pripravljanje vojne proti Italiji, ker ji je tako narinila avstrijska vlada!

Gospodje pri listu »Idea Nazionale«: vi veste, da se je soproga župana Valerija — da obvaruje svojega moža pred internacijo — potikala med vojno po vseh avstrijskih odborih, pod pazduho s soprogo avstrijskega namestnika Fries-Skeneja, ker ji je tako velevala zakonska ljubav!

Gospodje pri listu »Idea Nazionale«: vi veste, da je meščanska »cooperativa« (zadruga), ki so jo vodili in upravljali italijanski irredentisti, ustanovitelji društva »Fascio Nazionale«, ustanovitelji »Rinovamenta«, z društvenim listom in svojimi okrožnicami, izpodbujala svoje člane, naj podpisujejo vojno posojilo za izdelovanje avstrijskih topov, ki so streljali proti prsim Italijanov, a to zato, da so preprečili razpustitev »cooperative«.

In vendar: mi nismo nikdar govorili o teh dokumentih, ker smo vedeli, da so bila to materijalna in moralična izsiljevanja; ker smo vedeli, da je bilo teško postopati drugače brez nevarnosti težkih in strašnih preganjanj. Mi nismo tega, ker smo lojalni, nikdar predbacivali, ne Valeriju, ne Brocchiju, ne Fortiju, ne nobenemu drugemu irredentistu.

Vi pa, gospodje pri listu »Idea Nazionale«, predbacivate našemu listu, predbacivate Pittoniju: dokument infamije infamne avstrijske vlade... To je brigantsko!

Vi, gospodje pri listu »Idea Nazionale«: preden se zatekate k takim nevrednim bojnim sredstvom, prav tistim, ki so se ijh v dobi terorja posluževali najhujši avstrijakanti, bi se morali informirati o nas pri svojih prijateljih, ki so med vojno sodelovali pri našem listu. Povprašati bi mogli koga pri »Rinovamentu«, ki je bil naš urednik, ali koga v vodstvu novo ustanovljene »Associazione nazionalista«, ki je bil tudi pri našem listu. S tem bi si bili morda prihranili sramoto, da ste se umazali s priobčenjem dokumenta, ki je danes postal dokument največje vaše zlobe!

* * *

Zasoljen odgovor, a — zaslužen v polni meri. Ponatisnili smo ga, ker se isti krogi, ki so dobili tu kruto lekcijo, bore z istimi sredstvi tudi proti nam, ki nam je švigal nad glavo isti avstrijski bič! Dobro delo je opravil »Lavoratore«, mi pa kličemo gospodom pri listu »Idea Nazionale«: poberite in nesite domov! In bodite odslej — lojalnejši!

Ob četrti obletnici italijanske vojne napovedi.

V nedeljo, 23. majnika leta 1915., je izročil tedanji italijanski poslanik na Dunaju, vojvoda Avarna, avstro-ogrskemu ministru za zunanje stvari, tedaj še baronu, poznejšemu grofu Burianu noto italijanske vlade, v kateri je bilo rečeno, da se italijanski kralj od naslednjega dne, torej od polnoči med 23. in 24. majnika 1915. leta dalje smatra v vojnem stanju z Avstro-Ogrsko. Še isto noč je avstro-ogrsko vojno brodovje bombardiralo italijansko vzhodno obal.

V Trstu — bila je binkoštna nedelja — so nastale po razglasitvi italijanske vojne napovedi naravnost nepopisne razmere. Oblasti so kar preko noči pobegnile in po mestu je zavladala anarhija, kakor je Trst menda še ni videl, odkar stoji. Požig in rop in najgrši vandalizem, in vse to pod očividno patronanco ostankov državnih oblasti, ki so menda v ta namen še ostali v Trstu, in pod vodstvom onih življev iz tabora, ki so živeli in še dalje hoteli živeti od milosti, ki jim je rosila iz namestništvene palače.

Za sedaj, ob četrti obletnici, pa naj v obuditev spomina vsem in vsakomur, objavimo ono, kar je pisal naš list tiste dni.

V ponedeljek, 24. majnika l. 1915., binkoštni ponedeljek naš list ni izšel. V torek je izšel, a ker nam je bilo naročeno, da ne smemo poročati nikakršnih podrobnosti o nedeljskih dogodkih, smo objavili samo naslednji oklic:

»SOMEŠČANI!

Naznanilo nove vojne, ki se pridružuje oni že tako velikanski in strašni, ki besni že deset mesecev, je izzvalo včeraj pretežke manifestacije, ki so jim sledili nezaslišani izgredi in vandalizmi.

Mi mislimo na uboge družine, zapuščene od moških, ki so na bojnem polju, na ženske, upognjene od bolesti, na prepadene otroke, na bolnike, starčke, ki imajo v tem trenutku potrebo tolažbe. Nas skrbi bič lakote, ki bi mogel udariti tpliko ubogih, ako bi trajanje neredov povzročilo, da se zapro trgovine in ustavi dobava živil.

To bi bila nova nesreča in gotovo najbolj strašna od vseh, ker bi zadela bolne, slabotne, matere in ubogo deco.

Someščani!

Delujte, da se to ne zgodi! Izvršite delo človeške vzajemnosti. Podpirajte, pomagajte tolažiti vse nedolžne žrtve tako velike nesreče! Odsvetujte od vsakega čina, ki bi mogel motiti mir meščanstva!

Saj se že preveč ubija, saj se že preveč uničuje na bojnih poljih!

Preprečite, da bi se nove žalosti nagrmadile na naše prebivalstvo.

Sodelujte marveč vsi pri človeškem in kulturnem delu vzajemne pomoči in tolažbe zapuščenih.

Naj v nikomer od vas ne ostanejo čustva mržnje, sovraštva, maščevalnosti! Trpeli bi od tega le nedolžni!

Eno samo in globoko naj bo čustvo kraljujoče v Vaših srcih:

človečnost, človečnost, človečnost!

V Trstu, 24. dne majnika meseca 1915 l.

Državni poslanci tržaški:

Edvard Gasser, Iv. Oliva, Valentin Pittoni, za vpoklicanega dr. Otokarja Rybáře dr. Edvard Slavik.«

V isti številki je bila objavljena med »Domačimi vestmi« še naslednja vest, ki jasno kaže, v kakih razmerah se je nahajalo tedaj tržaško časopisje:

»O nedeljskih dogodkih, ki so sledili patrijotični manifestaciji o priliki napovedi vojne od strani italijanskega kraljestva ni sedaj prilika, obširneje pisati in posebno se moramo vzdrževati podrobnejšega poročila o njih. Smatramo pa za svojo dolžnost izreči s popolno gotovostjo, da v tem oziru soglaša vse naše občinstvo, da teh dogodkov ni moči dovolj ostro obsojati in dovolj globoko obžalovati. Od trenutka, ko se je napovedala vojna, imajo besedo vojskovodje in zavisi končni uspeh od njihove sposobnosti in hrabrosti njihovih vojska. Dolžnost civiliziranega prebivalstva pa je, da doprinaša brez pridržka vse bridke žrtve, ki jih zahteva vojna, se zadržuje mirno in složno le z enim ciljem pred očmi, da naj bi vojna dovedla do zaželjenega uspeha, in z le eno željo, lajšati človeštvu gorjé, ki je od nje povzročeno. To čustvo naj združuje vse brez razlike stanu in narodnosti. Takšni dogodki, kakor so se odigrali preteklo nedeljo, le omadežujejo stvar, ki jim je bila — to treba reči, ravno iz spoštovanja do stvari — samo v pretvezo. Ne glede na to, in neglede na ogromno materijalno škodo, pa bi takšni dogodki, ko bi se ponovili, povzročili lahko veliko gorje za najširše sloje prebivalstva, ker bi predvsem morala trpeti dobava živil in bi se s tem obrezuspešile one previdnostne odredbe, ki so jih oblasti ukremile za to, da tržaško prebivalstvo ne ostane niti v najhujšem slučaju brez hrane. Na drugem mestu prinašamo oglas, ki so ga naslovili na občinstvo tržaški državni poslanci. Za gospoda dra. Otokarja Rybáře, ki je, kakor smo že javili, vpoklican pod orožje, je podpisal dr. Edvard Slavik. Tako so zastopane pri tem vse tri tržaške glavne stranke, ki so se združile v odločni odklonitvi nedeljskih izgredov in v plemenitem apelu na čustvo človečnosti, premostujoče vse razlike, blažeče vsa nasprotstva. Doznajemo, da je oblast vse ukrenila, da se taki dogodki ne ponovijo.«

Zgodilo pa se je, da so izginili naslednje dni iz Trsta tudi še zadnji ostanki oblasti, ki so ovirali časopisju svobodno poročanje. Časopisje je ostalo nekaj dni brez cenzure, in tako nam je bilo mogoče že v četrtek, 27. majnika 1915, obširneje izpregovoriti o nadeljskih dogodkih. Dotični spis se je glasil:

Nedeljski dogodki.

Svoje mnenje o nedeljskih dogodkih v Trstu smo že izrekli v torkovi številki našega lista, trdno prepričani, da se strinja z nami vse tržaško slovensko občinstvo, ki se je ponašalo naravnost vzorno, ko je množica kakor opijanjena in zbesnela divjala po mestu proti tuji javni in zasebni lastnini. **Z odkritim zadovoljstvom moremo konstatirati, da se naših ljudi ni udeleževal nihče nedeljskih vandalizmov, in prav tako tudi konstatiramo, da so nam resni italijanski možje povsod, kjer smo se sešli ž njimi, tudi vpričo grozodejstev, ki jih je uganjala množica, priznavali z vso poštenostjo, da med ljudmi, ki razbijajo, požigajo in plenijo, ni Slovencev!** Veseli nas to tembolj, ker je pokazalo to dejstvo, da je v našem narodu toliko resnične poštenosti in toliko preudarnosti in toliko prave kulture, da se ne da zavajati k dejanjem, s kakršnimi se je omadeževal neki del tržaškega prebivalstva.

Ni še dolgo temu, kar je ves italijanski Trst z nepopisnim navdušenjem slavil stoletnico največjega italijanskega glasbenega umetnika, Josipa Verdija. Venec za vencem so polagali pred njegov spomenik na trgu sv. Ivana in množica je plavala v vzhičenju in radosti. V nedeljo pa je udrla pred isti spomenik množica in našel se je človek, ki je z železnim batom v roki splezal na spomenik, udaril po obrazu Verdijevem, da je kipu odletel nos, in mu potem še razbil roke. Lice so zamazali s črnilom in prav tako tudi napis pri spomeniku. Nasade okoli spomenika so polomili, porezali, pomandrali in s tem zelenjem v rokah so udarili pred poslopje lista »Il Piccolo«. Pred Verdijevim spomenikom se je dogodilo, da se je par Slovencev uprlo temu največjemu vandalizmu, ki se je dogodil v nedeljo, in je mankalo le malo, da se ni množica z brahijalno silo obrnila proti tem braniteljem kulture.

V »Piccolovo« poslopje je vdrla množica z ulice Silvio Pellico in sicer v pritličje druge, visoke hiše, kjer se je nahajala pri tleh nekaka mehanična delavnica. Kmalu se je začel valiti iz tega prostora na ulico dim. Prišla pa je požarna bramba, ki je pogasila ogenj. Ko pa je pozneje odšla požarna bramba pred kavarno »Portici di Chiozza«, so požigalci ulomili zaboj, v katerem imajo kamnoseki, ki delajo na tržaškem tlaku, shranjeno svoje orodje, in so z železnimi drogi udrli v »Piccolovo« poslopje z Goldonijevega trga, in kmalu je zaplesal plamen po obeh hišah. Gorelo je vso noč in ostalo ni drugega kot samo očrnelo zidovje. Visoka hiša je v notranjosti zgorela popolnoma. Na tleh leže stavni in drugi stroji vsi razbiti in skrivljeni. Zgorelo je skoraj do zadnjega vse. Ostali so menda le veliki tiskarski stroji, ki pa jih je množica tudi razbila, kolikor je pač mogla. Desni del hiše na Goldonijevem trgu je zgorel popolnoma. Zgoreli ste tudi dve trgovini, trgovina z igračami in druga z narejeno obleko, odkoder pa je množica, preden se je vnelo, odnesla veliko množino obleke. Levi del hiše je ostal skoraj nepoškodovana. Razbili so tamkaj le trgovino s čevlji »Ha-ha« in pobrali velik del zaloge. Bilo je ob eni ponoči, ko je zadnjikrat udarila ura na »Piccolovi« palači. Temu zadnjemu udarcu je sledil neposredno med množico glasen krohot in klic: »Va in malora!« Gasilci so imeli veliko opraviti, da so rešili sosednje hiše. Škodo pri »Piccolu« cenijo daleč nad en milijon kron.

Množica je obenem z naskokom na »Piccolo« naskočila tudi kavarno »Portici di Chiozza«. Pijačo in kavarniško posodje so večinoma pokradli, stole in take stvari so deloma pometali skozi razbita okna na Carduccijevo ulico, kjer se je kmalu dvignil plamen do drugega nadstropja hiše, v kateri stanujejo in so bile navzoče privatne stranke. Obenem so zanetili požar tudi znotraj v kavarni, da je plamen švigal pod vsemi oboki v Stadionovo ulico. Razbili so prej seveda vse, kar se je dalo razbiti.

Prav tako so razbili in deloma požgali tudi kavarni »San Marco« in »Milano« v Stadionovi ulici. Značilno je bilo, kako so fine gospodične s klobuki na glavi odnašale iz kavaren stole in jih nosile domov. Nadalje kavarne »Fabris«, »Edison« in »Stella polare«. V kavarni »Fabris« smo videli, kako je neka dama strgala z biljarda zeleno sukno, ga hitro zvila in stisnila pod pazduho. Ženske so nosile polne predpasnike različnega posodja in blaga, naropanega po kavarnah in drugih lokalih.

Množica je napadala vse trgovine, za katere je mislila, da pripadajo italijanskim državljanom. Tako je vdrla v prostore velike eksportne tvrdke za južno sadje, »Fratelli Di Lenardo« ob kanalu. Kar niso mogli odnesti, so pometali v kanal ali pa zažgali. Zgorelo je vse, kar se je nahajalo v skladiščih in menda v pisarnah v prvem nadstropju. V hiši stanujejo v zgornjih nadstropjih zasebne stranke, ki so bile v smrtni nevarnosti zaradi požarja, ki je divjal v spodnjih prostorih.

Vdrli so potem v razne trgovine s čevlji, tako De Rossi na Korzu in stari Barrieri, »Fedora« na Korzu, na vogalu trga Barriera vecchia in ulice Salice in druge. Ostal ni v teh trgovinah niti en čevelj. Ponoči je bilo po ulicah vse polno raztrganih obuval, kajti ljudje so se kar po ulici preobuvali, da jim ni bilo treba nositi ropa v rokah. Ugrabljene čevlje so prodajali zvečer po kroni par, drugi dan pa do pet kron. V ulici Barriera vecchia so vlomili v neko trgovino z dežniki, ki so jo izpraznili do zadnjega. Ženske so nosile kar po celo naročje dežnikov.

Na Barrieri so vlomili tudi v Botterijevo trgovino s svinjskim mesom, dasiravno je gospodar Avstrijec-Trentinec. Izpraznili so jo popolnoma in prav tako tudi še več enakih in drugih jestvinskih trgovin po vsem mestu.

Sploh se mora reči, da ni ostala cela nobena trgovina, ki je bila last italijanskega državljana. Posebno v Starem mestu, na Reni, so razbili in odnesli vse. Še celo v ponedeljek so popravljali, kar še niso mogli dovršiti v nedeljo, in tako so prišli tudi v Rojan, kjer so vdrli v manufakturno trgovinico nekega Renierja, revčka s petimi otroki, ki se je komaj preživljal s svojo trgovinico. Vdrli so v trgovino in začeli ropati. Odnesli so že prej, ko sta se jim uprla dva mimoprišedša Slovenca. Par klofut in par poštenih udarcev s palico, pa so se razkropili roparji — ženske in dvanajst do petnajstletni paglavci.

V ulici Nuova je imela svoj sedež »Lega nazionale«. Tudi to poslopje je zapadlo razjarjeni množici, ki je vdrla v hišo, razbila vse v društvenih prostorih in potem zažgala. Enako se je zgodilo tudi s poslopjem »Ginnastiche« v ulici Farneto, kjer so najprej pobrali vse, kar se je dalo odnesti. Tu je neki mladič, ki je bil prenavdušen pri svojem delu, padel z višine na ulico in obležal mrtev. Rikreatorij Lege nazionale pri Sv. Jakobu je obvaroval neki častnik, da ga niso razdejali in zažgali.

Zgodilo se je še to in ono, toda vsega ne moremo opisati. Ponavljamo pa še enkrat, da globoko obžalujemo in kar najstrožje obsojamo vse, kar se je dogodilo proti tuji lastnini in je tako vrglo na Trst grdo senca najskrajnejšega vandalizma in divjaštva. Elementi, ki so komaj čakali, da vzrojijo, so uporabili priliko, ko je odšla večina državnih oblasti iz mesta in je ostala varnostna oblast proti njim skoraj popolnoma brez moči. Upamo sedaj, da se taki dogodki ne povrnejo več, a prav tako pa smo tudi trdno prepričani, da naše pošteno slovensko občinstvo, kakor je sedaj obsojalo te dogodke, tudi tedaj, če bi se kedaj primerilo kaj podobnega, ostane mirno in trezno ter ne stori ničesar, kar bi mu moglo nadati sramotno ime nekulturnih vandalov!

Živila aprovizacijske komisije

za teden od 26. do 31. majnika 1919.

Kruh: normalni odmerek 30 dkg, za delavce pri težkih delih 15 dkg več, po 48 lir. stotink kg. Odmerek 30 dkg po 15 lirinih stotink, hlebci 600 gramov po 32 lir. stotink, hlebci 300 gramov po 20 lir. stotink.

Legitimacijske izkaznice za nakup kruha, ki dotečejo v soboto, dne 31. t. m., morajo stranke shraniti za nakup kruha v naslednjih dneh, dokler dobijo nove izkaznice bodoče emisije. Prodajalci bodo od 31. majnika dalje vsak dan pri nakupu kruha označevali na začetni strani izkaznice dotični datum, kot potrdilo o oddaji kruha.

Koruzna moka: pol kg po 70 lirinih stotink kg.
Testenine: 30 dkg po 1'30 ital. lir kg.
Riž: 50 dkg po 1'15 ital. lir kg.
Grah: 30 dkg po 1'04 ital. lir kg.
Leča: 30 dkg po 2'— ital. liri kg.
Jajca: 2 jajci po 40 stotink kos.
Kava: 10 dkg po 10 lir kg.
Cikorija: 30 dkg po 2 liri kg.
Ekstrakt holandske kave marka Italia: 1 zavoj (60 gramov) na osebo po 50 stotink zavoj.
Čisto oljčno olje 20 cl po 5'60 lir liter.
Mast: 15 dkg po lire 8'40 kg.
Salmon: v posodah po okoli pol kg po 4 lire posoda.
Jezik: V škatljah po 45 dkg po 4 lire škatlja.
Čaj: Največ 10 dkg po 12'80 lir kg.
Živila ki se razdele posestnikom kuhinjskih in ubožniških izkaznic: kava, cikorija, ekstrakt holandske kave marka Italia.
Kondenzirano mleko, sladko: 1 posodica za vsaki odmerek živilske izkaznice in sicer: prvovrstno sladko kondenzirano mleko (marka Mercurio in marka Nutrice) po 2'90 lir posodica, a sladko kondenzirano mleko (marka Italia) po 2'50 lir posoda.
V ribji tržnici: Namočena polenovka po 3'60 lir kg. Nasoljene prvovrstne velike sardele po 16 lir. stotink ena. Nasoljene majhne sardele po 8 lir. stotink ena.

* * *

Razdeljevanje petroleja.

Izkaznice štev. 43 veljajo do vštevši ponedeljek, dne 2. junija. Cene 48 lir. stotink liter za di risparmio, št. 13. II. do vštevši torek, 3. junija 1919.

* * *

Prodaja kurive.

Sladko oglje (10 kg na rdeče izkaznice) se bo prodajalo po 52 lir. stotink kg. dne 26. 5. v naslednjih okrajih: **Sv. Vid:** 2401—2524 (46) D. Bramante 12, 1—250 (47) D. Bramante 12. — **Staro mesto:** 2671—3250 (31) Risorta 17. — **Stara mitnica:** 5851—6200 (36) Risorta 17. — **Nova mitnica:** 321—410 (37) L. Ricci 4. — **Sv. Jakob:** 501—1100 (50) Risorta 17. — **Sv. M. M. Zg.:** 151—380 (22) Ponzianino 5. — **Koks** (10 kg na rdeče izkaznico), po 16 lir. stotink kg. **Sv. Jakob:** 281—352 (2) Giuliani 21, 1—80 (3) Giuliani 21, 81—260 (3) Giuliani 12. — **Sv. M. M. Zg.:** 301—550 (2) Ponzianino 5.

Domače vesti.

Odprava smrtne kazni. Včerajšnji »Osservatore« prinaša naslednjo naredbo vrhovnega poveljstva italijanske vojske: 1. Odpravi se smrtna kazen za vse prestopke, predvidene v kazenskem zakoniku. V vseh slučajih, kjer je določena smrtna kazen, se mora leta izpremeniti v dosmrtno ječo, z osamitvijo za čas, ki ne sme presegati 7 let; v slučajih, kjer je določena dosmrtna ječa, se mora leta izpremeniti v zapor 25—30 let. 2. Odpravijo se poostritve kazni s postom, trdim ležiščem in zaporom v temnici, kakor določa v § 19 črka a), b), in d), in črka a), c), in e) v § 253 kazenskega zakonika, ter se ne smejo uporabljati niti, ko se kazen omeji in izpremeni po § 55 in 260 črka b) istega kazenskega zakonika. Ta naredba velja tudi za obsodbe, izrečene, preden je stopila v veljavo ta naredba. (Ob priliki priobčimo še nadaljne, podrobnejše, odredbe, glede izprememb kazenskega zakonika, ki veljajo za zasedeno ozemlje. Op. ur.)

Ugotovljeno bodi. V polemiki z »Ideo Nazionale« ugotovlja »Lavoratore«, da so mnogi irredentisti podpisovali avstrijska vojna posojila ter tako omogočali nadaljevanje vojne proti Italiji. Mi pa ugotovljamo, da ni niti naš list, niti eden uslužbencev pri našem podjetju, vklub vsemu nagovarjanju, vsemu pritisku in vsemu namigavanju na velike neprijetnosti, ki bi utegnile slediti, podpisal niti vinarja nobenega avstrijskega posojila. To treba ugotoviti nasproti izvestnim zvračanjem dejstev od izvestnih strani.

Pomladansko zborovanje Učiteljskega društva za Trst in okolico se bo vršilo v četrtek, 29. t. m., ob 5 pop. v svetoivanskem Narodnem domu sé sledečim razporedom: 1. Pozdrav. 2. »Šolski izleti v bližnjo Istro in Goriško«, poroča tov. šol. vod. M. Pretnar. 3. »Spomini na Ukrajino« poroča tov. S. Rodé. 4. Razno. Polnoštevilne udeležbe pričakuje z gotovostjo odbor.

Slovensko gledališče. Danes popoldne ob 2'30 Cankarjeva farsa »Pohujšanje v dolini šentflorijanski.« Predstava ni za otroke. Zvečer ni predstave.

Danes se vrši gledališka predstava v dvorani **Narodnega doma pri Sv. Ivanu.** Začetek ob 6 in pol pop. Po predstavi prosta zabava.

Občni zbor »Ljud. odra« se vrši dne 1. junija, ob 9 in pol v zeleni dvorani »Delavskega doma (Madonnina 15) s sledečim dnevnim redom: 1. nagovor predsednika, 2. poročila tajnika, knjižničarja in blagajnika, 3. poročilo nadzorstva, 4. izpremenba društv. pravil, 5. volitve, 6. slučajnosti. — Podružnice imajo pravico poslati za vsakih 20 svojih društvendikov po enega delegata na to zborovanje. Ker je delovanje »Ljud. odra« velevažno za naš kulturni prospeh, se nadejamo obilne udeležbe pri občnem zboru. — Odbor.

»Ljudska knjižnica« v Škednju. Vsled važnih preureditev v poslovanju, prosim vse člane, da vrnejo izposojene knjige, najkasneje do srede, 28. t. m. in sicer pri g. Kocjančiču v Škednju št. 432 vsak dan od 2 do 8 zvečer. Kdor je knjigo izgubil, jo plača ali nadomesti. Knjižničar.

V Marijine domu se uprizori prihodnje dni in sicer 29. majnika, 1. in 8. junija Silvin Sardenkova **»Mati svetega veselja«**, skrivnost vstajenja v petih dramatskih slikah. Začetek ob 5. Cene so: Vstopnina 1 lira, prvav rsta sedežev 1 lira, druga vrsta in sedeži na galeriji 80 vinarjev. Vstopnina za otroke 50 vinarjev. Otrokom, ki niso v družbi staršev, je dovoljen vstop le k tretji predstavi. na binkoštni praznik. Vstopnice in sedeži se dobe med tednom v prodajalni kat. tiskovnega društva v ulici G. Rossini št. 26. Pridite, da bodete videli in slišali zgodbo Kristusovega in lastnega življenja.

Ljudski oder. Ideja o centralizaciji posameznih knjižnic v eno, osrednjo, zadobiva vedno konkretnejše oblike. Mnoga društva, kakor akad. fer. dr. Balkan, »Izobraževalno društvo« v Škednju i. dr. so že izročila svoje knjige našemu društvu v upravo. Kakor hitro bo razpolagala osrednja knjižnica z dovolj velikim številom knjig, bo ustanovil »Ljudski oder« po raznih krajih naše okolice knjižnice, zakaj živa želja po naši knjigi je vedno večja. Toda manka nam knjig, predvsem leposlovnih. Da bo mogoče izvesti ta načrt, se »Ljudski oder« ponovno obrača do posameznikov, kakor tudi do društev, da pomagajo po svojih močeh uresničevati to idejo. Pomislimo, da je vsaka slovenska knjiga dragocena kaplja krvi, ki mora med ljudstvo, da okrepi naš življ. Med vojno se je porazgubilo na tisoče knjig iz raznih knjižnic, a mnogo jih mora biti še med našim prebivalstvom; zbirajte jih! Marsikdo bi tudi lahko pogrešal iz lastne knjižnice to ali ono knjigo, ki bi pomenila v narodu plodno žitno zrno. Ako je ne more podariti, naj jo odstopi proti plačilu. Upamo tudi, da bodo razne kulturne inštitucije, ki zro danes še nekam neznupno na započeto delo in ki jim leže lepe knjige v omarah kot mrtev kapital, polagoma uvidele potrebo in korist enotne knjižnice. Tudi kulturnemu delu je potreben sistem in z ustanovitvijo osrednje knjižnice bi bil napravljen važen korak v organizaciji ljudske izobrazbe. Zbirajmo svoje sile, zakaj čas hiti!

Odbor Glasbene Matice bo imel svojo sejo v torek, 27. t. m., ob 7 zvečer. Vabljen je tudi odsek orkestra. — Predsednik.

Samomor. Ana Toskan, stara 20 let, je včeraj, ob 8. v svojem stanovanju, v ul. Zennone 13 izpila strup. Nesrečo je zapazila mati, ki je obupno klicala na pomoč. Prihiteli so ljudje, ki so telefonirali na rešilno postajo. Zdravnik ji je poizkušal izprati želodec, toča, ker mu to ni uspelo, jo je dal odpeljati v mestno bolnišnico. Spreleti so jo v 6. oddelek, a revica je že ob 3 pop. izdihnila.

Tatovi na delu. Na južni železnici so neznani tatovi ukradli že 4500 lir platna. — Lucijanu Mamiloviču so na pomolu »Venezia« ukradli listnico, z 670 lirami. — Včeraj ponoči so neznani tatovi udrli v stanovanje Marije Laličove, v ulici Navali 32, ter so pokradli razne reči, v skupni vrednosti 6700 lir.

Lov na — sladkor in moko. Včeraj so ustavili karabinjerji voz, na katerem je bilo 6 q sladkorja. Blago, ki je bilo nekje ukradeno, so zaplenili, a vozника, Persaglio, zaprli. — Tudi v ulici Cavana so karabinjerji ustavili neki voz, ki je peljal 15 q ukradene moke. Blago so zaplenili, a nesrečnega voznika, Franca Hatzea, so zaprli.

Ženski vestnik.

Preko gnilobe — k popolnosti!

Cilj stoji pred nami tam daleč v daljavi, pot k njemu se je že odprla. Zahvala gre ge. Kremenovi. Njen klic po »Ženskem domu« je upravičen in upa se, da ne ostane le pri nasvetih, temveč, da se poprimejo zato poklicani resnega dela. Želeti pa je tudi, da bi se ustanovilo kaj kmalu glasilo »Naša Žena«, kjer naj bi sodelovalo in razmotrivalo zlasti ženstvo o raznih vprašanjih, ki se tičejo gospodinjstva in vzgoje.

Vzgoje v prvi vrsti. Pogled na sedanjo mladino, matere, naj vas pretrese in vzbudi v vas usmiljenje. Kaj je napravila vojna? Kam je prišla autoriteta matere? Kako žalostno, da se dandanes mladina tako izgublja! V letih, ko bi morala imeti mati otroke še v svojih vajetih, v letih, ki najbolj kriče po pouku, po vzgoji, sfrče ti mladiči v vabljivo prostost, pogubi v naročje. Največ mater zvrača krivdo na sedanje razmere, na pomanjkanje. Vsi izgovori so na dnevnem redu, da se le uduši v sebi očitanje.

Stoj, mati! Ne tako dalječ! Čemu si rodila v trpljenju svoje otroke. Mar zato, da jih prepuščaš same sebi, da jim dajaš prezgodnjo samostojnost, ono samostojnost, ki je sploh vse kaj druzega, nego to?

Mnogo, mnogo mladine je izpridila vojna. Boli mogoče vse to popraviti, vse to prenoviti? Ne obupajmo! Sedaj je čas, da iznova zidamo. Začnimo pri temelju, začnimo s še nepokvarjeno deco! Vzraste naj nova generacija, in pozabili bomo na izprijenost sedanjih dni. — Mati, ti si v prvi vrsti poklicana za to, da prineseš svetu zopet ljubezen in dobroto. Daj nam dobrih hčera, dobrih sinov, dala nam boš tako tudi srečo. Vse, kar zanemarja mati pri svojih otrocih, se maščuje nad žensko samo. Koliko boljših mož, družinskih očetov bi bilo, ko bi bila vzgoja idealnejša, temeljitejša, ko bi slonela na podlagi, ki vodi k popolnosti. Stopajmo preko gnilobe sedanjega časa in poprimimo se z ljubeznijo dela, resnega, vzgajajmo same sebe, da bomo tem lažje vzgajale mladino. Bodimo samostojne in vzdignimo se do emancipacije. Mimogrede bodi povedano, ne do take emancipacije s cigareto v ustih pri kozarcu polnem vina, kakor so si žal nekatere razlagale žensko samostojnost. Ako bomo same samostojne, bodo tudi naši otroci samostojneje in zreleje stopali po trnjevi poti življenja.

Apeliram na vse one resne in sposobne ženske, ki streme po popolnosti tudi v sedanjih časih zablode, naj primejo pero v roke, in na dan z mislimi, ki jih imate glede preporoda ženstva, vzgoje. Dokler nimamo glasila, oglašajte se v »Edinosti«, ki nam je tako vljudno ponudila svojo pomoč, pa tudi našo »Njivo« je treba orati, in vesele bomo, ko bodemo videle svoje uspehe. **F. G.**

Književnost in umetnost.

SAMOSVOJ.

Drama v petih dejanjih. Spisal Etbin Kristan.

Etbin Kristan je v svojih leposlovnih spisih prav rad zahajal na polja, ki so bila izven njegovega, da tako rečemo, vsakdanjega miljeja: organizator delavskih mas je stopal po sklizkem salonskem parketu in komaj ostruženem podu kmetske hiše. Na prvem mu ni spodrsavalo, ker ga je poznal, na drugem pa ni bil doma. Zato je v njegovih salonskih ljudeh še precej, ali vsaj kolikortoliko resničnega življenja, dočim pa so njegovi kmetje vse drugo, samo kmetje ne, ne po svojem mišljenju in ne po svojem vedenju. Tako je v »Samosvojem« postavil na oder celo vrsto kmetskih tipov, za katere zastonj iščemo v našem narodu primerov, kaj šele da bi ti Kristanovi kmetje predstavljali našo kmetsko splošnost, slovenskega kmeta v njegovi duši.

Komar naj bi bil predstavitelj stare korenine slovenskega kmeta, ki kakor hrast v gozdu korenini v svoji zemlji, podedovani od svojih pradedov, in jo hoče neprikrnjeno zapustiti svojemu rodu. Da, takšnih kmetov je v našem narodu, hvala Bogu, še precej in le želeti bi bilo, da bi bili vsi taki, toda tak slovenski kmet je Komar samo v prvem in drugem dejanju Kristanove drame, ne pa več v tretjem, kjer meče svoj kmetski ponos na kolena pred človeka, ki ga je oropal za njegovo zemljo. Komar v tretjem dejanju je nemogoč napram onemu v prvih dveh dejanjih. In drugi: Grjavec, kmet, ki se zapija od obupa, ker mu povodenj kvari zemljo, Lukežič, stara mevža, ki ne ve, ne kako ne kam, Ločnik, kmet in krčmar obenem, torej vendar kmetski prevejanec, ki si pa sam nikakor ne zna pomagati: vse sama karikatura kmeta, ne pa kmet, kakor je v resnici. Prizor na okrajnem glavarstvu (drugo dejanje) je tako nenaraven, da je absolutno nemogoč. In potem zadnje dejanje: kmetje gredo v grad razbijat, ker graščak noče žnjimi k vladi prosit za podporo v popravo škode, ki jo je napravila povodenj. Neverjetno, izključeno!

In na kakšno glavno misel je zgrajena vsa drama! Prisilna razlastitev zasebne lastnine v prid zasebnemu znanstvenemu raziskavanju, razlastitev, ki se doseže s podkupom: Romè posodi svojemu svaku, višjemu političnemu uradniku desettisoč kron, zato pa mu le-ta preskrbi razlastitev Komarjevega zemljišča. Naj je bila državna uprava še tako koruptna, ga vendar ni človeka v našem narodu, ki bi mogel verjeti tako gorostasnost. In kakor je neverjetna glavna misel, tako neverjeten je tudi glavni junak drame, Ivan Romè, veleposestnik in raziskovalec starin. Dober naj bi bil, saj skrivaj podpira kmete, kakor se mimogrede čuje iz ust njegovega oskrbnika in njegove hčere, a vendar jemlje na najogabnejši način istemu kmetu zemljišče. Do same pravice in resnice mu je, a podkupovanja se ne straši, samo da doseže svoj namen, da zadosti svoji raziskovalski strasti! Celo tako je samosvoj, da mu ni prav nič za to, če ga zapušča njegova lastna hči, ne da bi se pravzaprav vedelo zakaj, in gre k profesorju Mižanu, ne kot žena in ne kot nevesta, temveč kar tako, kajti vse ono pride morda šele pozneje. Sicer pa gledalec v resnici ne ve, čemu je sploh treba Ivanke in Mižana v drami, saj se brez njiju opravi prav lahko, in bi bila drama edino le za toliko krajša. Ravno tako brezpomembni osebi za razvoj dejanja sta tudi oskrbnik Ažbot in sluga Starc. Dobro začrtana sta edino le Marjana kot predstaviteljica salonske dame in pa Sitnik, uradnik pri okrajnem glavarstvu. Ta dva sta vzeta iz resničnega življenja. Tako je Marjanino ogorčenje nad Rometovim preziranjem konvencijonalnih oblik, in Sitnikovo vedenje v uradu: sam sladkor napram damam v svili in veleposestniku s tisočaki v žepu, a sama osornost in sirovost napram kmetu, ki išče svoje pravice. V ostalem pa: dvogovor za dvogovorom, dejanja pa skoraj čisto nič. S črtanjem vsega nepotrebnega balasta bi se dalo vse spraviti v tri dejanja, in to bi zadostovalo popolnoma. Dobra bi pa stvar ne bila niti tedaj.

O uprizoritvi drame naj rečemo pred vsem, da se ji je videlo v četrtek, da ji je mankalo temeljite priprave. Čim dalje proti koncu, tem bolj je bila razrahljana stvar. Silov Romè bi bil še precej dobro zadet, ko bi se mu ne bilo treba toliko loviti za besedilom, kar je tupatam naravnost motilo. Sicer pa prav radi verjamemo, da se taki neverjetni značaji težko spravljajo na oder, posebno še, če ima človek za to morda samo dve ali tri vaje. V resnici dober je bil zlasti v prvih dveh dejanjih Šimenčev Komar. Proti koncu je sicer tudi nekoliko popuščal, ali vendar v celoti dobro izvedena uloga. Isto velja tudi o gdč. Kavčičevi, ki je podala Marjano, damo konvencionalnih oblik, kar najprimerneje. Gabrščikov Sitnik je prav dobro odgovarjal zgoraj označenemu tipu bivšega našega političnega uradnika. Terčičevemu Ažbotu nimamo pripomniti ničesar, in Kraljev profesor Mižan gre žnjim v isto vrsto. Prepričani pa smo, da sam ni vedel, čemu je pravzaprav na odru. Gdč. Gradišarjeva je izvršila svojo nalogo kot Ivanka še dosti naravno in tako tudi gdč. Vovkova kot Minka, Rometova žena. Sluga Starc naj bi bil sicer star, toda ne tako jokav. O kmetih Lukežiču, Ločniku in Grjavcu pa moramo reči, da jim je mankalo še tisto, kar jim je pustil avtor, oziroma da so ono neverjenost še potencirali do skrajne neprebavnosti. Zlasti Grjavec je bil takšen, da bi ne spadal niti na najzakotnejši odrič, in malo boljši je bil Lukežič. Že ono prihuljeno nepresrano buljenje v tla se mora prigabiti gledalcu, dasiravno naj bi menda predstavljalo kmetov strah pred gospodo. In skrajna nerodnost naj bi bila potem kmetska skromnost in preprostost. Ne, takih kmetov pač res ni treba kazati na gledališkem odru!

Gledališče je bilo razmeroma dobro obiskano in občinstvo je bilo zlasti po prvih dveh dejanjih zelo radodarno s pohvalo. Pripomnimo pa naj, da je ta pohvala šla, precej nezasluženo, igralcem, a ne delu, kajti splošno je bilo čuti, da se je od Kristana pričakovalo vse kaj drugega. »Pričakoval sem vsaj drobec socijalnega vprašanja, a videl sem le velik kos gosposke in kmetske trmel« — tako se je govorilo, ko je zastor padel petič!

Snočnja ponovitev se je vršila pred praznim gledališčem in tudi ni bila boljša od prve uprizoritve. Igra je šla brez ponovne vaje na oder. Zdi se nam, da se tu z neke strani nekako uveljavlja ona nekoliko izpremenjena: »Der Mohr glaubt seine Schuldigkeit getan za haben; en will gehen!« r.

Razne vesti.

Razbita svetilka. Prebivalci Pekinga so se nekoč pritožili nad temo, ki je vladala ponoči po cestah njih mesta. Šli so k policijskemu mojstru ter rekli: Pomagaj nam. Zvečer ni mogoče na cesto brez nevarnosti za telo in življenje. Policijski mojster, ki je bil že sit teh stalnih pritožb, je dal poklicati načelnika za občinska dela ter mu dal nakaznico za milijon zlatih taelov. Spravi cestno razsvetljavo v glavnem mestu v red, — je rekel, — a kar najhitreje. Načelnik za občinska dela je dal 500 tisoč taelov ter rekel: Spravi cestno razsvetljavo v red, a čim najhitreje. Tako hoče policijski mojster. Ostalih 500.000 taelov pa je spravil v svojo lastno blagajno. Prvi uradnik je spravil zase 250.000 taelov ter izročil ostalo svojemu vrhovnemu inžinerju z naročilom: Spravite s to vsoto cestno razsvetljavo v red. Vrhovni inžiner je sledil vzgledu svojih predstojnikov in tako je ostalo od celega milijona le še 5 taelov. Teh 5 taelov je prišlo končno v roke nekega občinskega delavca. Ta je zabil pred hišo policijskega mojstra v tla kol, postavil nanj skodelico z oljem, v katerem je plaval stenj, prižgal slednjega ter odšel veselo domov, ko je izvršil svojo nalogo. — Slučaj pa je hotel, da je prišel v isti noči neki izstradan berač do dotičnega kola. Splezal je na kol, izpil iz skodelice gorko olje ter še oblizal stenj. Prišla je tudi svinja ter se pričela drgniti ob kol. Nato je pričela kopati zemljo krog kola, ki se je prevrnil ter ubil svinjo. Naslednjega jutra je zapazil policijski komisar mrtvo svinjo ter razbito svetilko. Ves razjarjen je ukazal svojemu prvemu uradniku, naj preišče, kdo je vprizoril atentat na pocetno razsvetljavo. Uradnik je povelje izpolnil in kmalu se je izkazalo, da je vsega kriv delavec, ki ni dosti globoko zabil kola v tla. Prebivalci glavnega mesta pa so begali še naprej v temi po cestnih ulicah ter zabavljali na ubogega delavca, ki jih je oropal cestne svetilke.

Čebula. Da je čebulo uživati zdravo, je pač več ali manj znano. Razsekana čebula s sirovim maslom pomešana in na kruh namazana prežene gliste in pospešuje prebavo. S kisom pomešana zmečkana čebula ustavi krvavenje nosu. Čebulni kolači, pečeni v pepelu, izborno pospešujejo odprtje turov, a na kurja očesa namazana čebula tudi dobro učinkuje.

Kaznovano hvalisanje. Komaj je bil Lincoln izbran za predsednika Zedinjenih držav, so ga obiskovali mnogi hvalisovci in mu zatrjevali od vseh strani, da so oni mnogo pripomogli k temu, da je prišel na tako častno mesto. Na ulici, doma, na vseh krajih je srečeval take ljudi. Nekoč ga je napadel urednik nekega lističa, prepričujoč ga, da je prinesel on v svojem časopisu prvi predlog in ime Abrahama Lincolna, a vsi ostali listi so se potrudili šele pozneje, da so prinesli predlog in ga odobrili. »Rezultat tega pisanja je bil ta, da ste Vi, gospod, izbrani za predsednika,« je končal urednik. — Lincoln je napravil kisel in začuden obraz: »Ka govorite? Nikar si nič ne očitajte; jaz vam odpuščam.«

---

†

Globoko užaloščeni javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naša nad vse ljubljena hčerka in zaročenka

Josipina Zulian

v najlepši dobi 25 let izdihnila svojo blago dušo.

Pogreb drage pokojnice se bo vršil v ponedeljek, 26. t. m., ob 4.30 pop. iz mestne bolnišnice na pokopališče k Sv. Ani.

TRST, 25. majnika 1919.

Andrej in Marija, starši. **Andrej**, brat. **Marija, Katarina, Albina**, sestre. **Karol**, zaročenec in drugi sorodniki.

Novo pogrebno podjetje Trst. Corso V. E. III. 47.

ŽIVNOSTENSKA BANKA
PODRUŽNICA v TRSTU
Ulica Ponterosso vogal ul. Nuova. - Lastna palača.
Delniška glavnica K 120.000.000. - Rez. zaklad K 41,500.000
Izvršuje kulantno vse bančne in menjalnične transakcije.
Uradne ure od 9 dop. do 1 popoldne

MALI OGLASI

se računajo po 10 stot. beseda. Najmanjša pristojbina L 1'—. Debele črke 20 stot. beseda. Najmanjša pristojbina L 2'—.

LJUDSKI ODER kupuje slovenske knjige, primerne ljudskim knjižnicam, predvsem pripovedne vsebine. Ponudbe se sprejemajo v društvenih prostorih Madonnina 15 II., vsak dan od 4—7 popoldne. 3708

KAVARNAR išče služkinjo, 20—30 let staro, proti dobri mesečni plači. Pojasnila v kavarni na Opčinah št. 356. 3706

HIŠA v tržaški okolici, kjer se nahaja dobro vpeljana gostilna z vso koncesijo se proda. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 3707

PRODAM cinkasti kotel za kuhanje žganja ali perila. Lukežič, Pendice Scorcola 425. 3712

PRODAM kad za grozdje za 250 litrov, popolnoma novo. Lukežič, Pendice Scorcola 425. 3712b

VESTNA učiteljica poučuje francosko za začetnike in visokošolce 12 L mesečno. Acquedotto 33 IV. P 3992

PRODAM kuhinjsko omaro za 24 lir, voziček in posteljco ul. V. Kollona 6 V. 3713

ENODRUŽINSKO hišo oddaja zadruga »Naš Dom«; člani ponudniki naj se zglase do 5. junija t. l. (Torre bianca 39). 3711

PRODA se spalna soba, ul. Chiozza 50, pritličje, levo. 3709

VREČE vsake vrste, kupuje Babič Fran, Molin grande 20. 3710

HIŠA s 5 nadstroji in stavbiščeno poleg postaje Rocol, se proda. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 3705

KLOBUKI za birmo in damski po zadnjih vzorcih so prispeli. Ugodne cene. Sprejemajo se naročila in popravila. Corso Garibaldi 15, III. (Barriera). 3676

URAR sprejema popravila ur vseh vrst. Delo točno, cene zmerne. Velkavrh, ul. Tigor 5. III.

KUPUJEM vsakovrstne vreče, Jakob Margon, ulica Solitario 19. 3698

SPREJME se čevljarski delavec. Farneto 33. 3693

FOTOGRAF A. JERKIČ, Trst, ul. delle Poste št. 10. Gorica, Corso št. 36 na dvorišču. P 1233

Rojansko konsumno društvo
— vpisana zadruga z omejenim poroštvom —
vabi na
izredni občn izbor
ki se bode vršil
v nedeljo, 1. junija 1919, ob 4 popoldne v lastnih prostorih v Rojanu št. 9.
Edina točka dnevnega reda:
Pogovor glede gospodarskega položaja.
ODBOR.

Javen ples
v TOMAJU priredi vesela družba 15. in 29. junija. Svira godba z Mavhinj. Priročamo se za obilen obisk.

Javna dražba.
DANES, 25. majnika, ob 10 dop. se vrši
prostovoljna javna dražba
18 lepih plemenskih molznih krav, brejih in s teleti, dalje 2 krasna bika za pleme in 8 težkih konj.
Prodaja se bode vršila na licu mesta.
Sv. Marija Magdalena Spodnja
Piano Sv. Ana štev. 64
posestvo ANŽIČ.

PLESNA ZABAVA
se bo vršila v BRJAH pri Gorjanskem 8 junija. — K obilni udeležbi uljudno vabi ODBOR.

HERMANGILD TROCCA, TRST
ul. Barriera vecchia štv. 8
ima veliko zalogo mrtvaških redmetov.
Venci iz porcelana in biserov, vezani z mehleno žico, iz umetnih cvetic s trakovi in napisi. Slike na porcelanastih ploščah za grobne spomenike itd. Najnižje konkurenčne cene.

Velika plesna zabava
v Križu pri Tomaju se vrši 1. junija, od 2 pop. do polnoči. — K obilni udeležbi vabi mladina.

Tvrdka BOHINEC & C.
naznanja, da se je izselila iz svojih prostorov, ter prosi dotične kateri imajo še prevzeti obleke ali kaj plačati, naj se zglase v stanovanju ulica S. Nicolò št. 9, IV. n.

Veliko javno veselico
pr redi 9. junija štanjelska mladina. Vsebino sporeda se v kratkem objavi. — Nadejamo se obilne udeležbe.

Kovaška delavnica
Andrej Purič, Trst, ul. Media 6
Prevzema vsako delo kovaške stroke ima na prodaj več štedilnikov. Prevzema naročne po meri. — Priporoča se slav. občinstvu.

Velika zaloga vsakovrstnega italijanskega
belega in črnega vina
na debelo.
Po cenah brez konkurence.
V vili Žniderčič — Opčine

Umetni zobje!
Zobotehniški ambulatorij
Opčine
Opčine štev. 378, I. n.
v hiši lekarne
Odprto od 9 do 1 in od 2 do 5

Pauletich & C.
Trst, ulica Commerciale 14. Telefon 832.
V veliki množini:

Italijanski krompir	po 60 stotink kg	
Kranjski „	„ 90 „	„
Črno vino „Squinzano"	po L 3.12 kg,	14 stopinj
„ „ „Gallipoli"	„ „ 3.12 „	14½ „
„ „ „Piemonti"	„ „ 3.72 „	1 „
„ „ „Etna"	„ „ 2.52 „	13 ¼ „
Belo vipavsko narazno vino	L 2.48 kg,	9 ½ „
„ „ sladko	po „ 2.80 „	9½ „
Žganje 51%	L 10.80	liter
Marsala I. 17½	„ 5.50	„
Vermouth Cinzano	„ 7.—	„
Istrska paradižnikova konserva	po L 2.50	kg

PLESNO ZABAVO
priredi tamburaški zbor v Sv. Križu pri Trstu v nedeljo, 25. majnika.
Začetak ob 3 popoldne.

PFAFF Stroj za šivanje in vezenje pravi nemški izdelek
Seidel & Neumann in „Singer" Gast & Gasser
Bogata zaloga vseh potrebščin. Mehanična delavnica za vsako popravljanje.
Tvrdka ustanovljena l. 1878 **FRANCESCO BEDNAR** Trst, Corso Garibaldi 13

Obiskujte dobro preskrbljeno trgovino
MANUFAKTURNEGA BLAGA
tvrdke G. N. Favalico v Trstu, ul. Vincenzo Bellini 13 (poleg cerkve sv. Antona novega)
Vsak dan novi prihodi.

ŽVEPLO
dvakrat rafinirano, zmleto prve vrste
se dobi pri
D. KOLOBIG & C., ul. Maiolica 41.

Vabimo na
veliki javni ples
ki se vrši v Potoči pri Kamnjah na Vipavskem dne 29. majnika.
Odbor mladine.

Zaloga manifakturnega blaga
na debelo in na drobno
vse po nizkih cenah.
Se priporoča svojim starim odjemalcem
ANDREJ ZAFRED
Trst, ulica San Lazzaro 8

Otvori se sem
zalogo vina na drobno in debelo
pri gospe Križman II v Bazovici.
Obenem se priporočam — TENCE.

Avtorizovana kamnoseška delavnica z lastnim kamnolomom
Ig. Guštin & Comp. na Opčinah
sprejema vsa dela spadajoča v to stroko, kakor
cerkvena dela, nagrobne spomenike itd.
po zmernih cenah.

Lep izlet v Boljunc,
kjer se bo vršil
velik javen ples
v gostilni „Gospodarskega društva" v nedeljo 25. t. m.
- Pričakujemo mnogo obiska. -

Konsumno skladišče
zadruge kočijažev
ul. S. Maurizio štev. 13
prodaja po ugodnih cenah
oves, otrobe, seno in slamo.
Kupujejo tudi lahko načelni.

Družinska oznanila v polpretekłem času. Čas od leta 1815. do leta 1848. je bil po mnenju nekaterih najbolj srečen. Nihče se ni menil za politiko, vsak je živel zase, ceno je bilo vse, zabave skromne in družinske, življenje zelo udobno, razkritje srca javno, čustvovanje splošno. Nemci imenujejo to dobo »Biedermelerzeit«, mi se jo spominjamo iz pripovedk naših prednikov o srečnih duhovih preteklosti, poznamo jo po fotografijah. Ženske s širokimi krili, moški s cilindri in palico, vse zadovoljno in veselo, ne preveč duhovito. V nekem časopisu iz leta 1821. beremo 21. avgusta sledeče naznanilo nekega berolinskega dvornega svetnika: — »14. avgusta letos, zvečer ob devetih, je zaspala v Bogu moja srčno ljubljena žena Henrijeta, rojena Amelang, preje vdova pl. Vacani. Več kot devet let so me spajale z njo nežne vezi medsebojne ljubezni, ko se je slednjič letos aprila meseca z dovoljenjem vseh njenih sorodnikov odločila, da me osreči s svojo roko. Njen poklic je zahteval, da se je podala za par mesecev v Göttingen. Dan njene vrnitve naj bi bil dan najine svečane zaroke. Nepotrpežljivo sem pričakoval prihod tega trenutka. V spremstvu njenega brata, doktorja Amelanga, sem hotel prvega avgusta v Göttingen, da pripeljem ljubico nazaj v krog njene družine. Da se ona razvedri in odpočije, sem si izbral pot čez gorovje Harz. Ko pridemo na Brocken — vrh Harza —, jo je pa zgrabila kolera, na kateri je umrla sedem dni pozneje, potem ko so naju poročili ob njeni mrtvaški postelji, kljub najbolj skrbni zdravniški pomoči. Umrla je pa v Ilsenburgu ob počnožju Harza. Moja bol je neizmerna. Prenašati sem jo mogel le vsled resničnega sočustvovanja nežnočutečih prebivalcev Ilsenburga, s katerim so pomagali nositi tujim, njim neznanim popotnikom njihove skrbi in bolečine. Štejem si v svojo dolžnost, da jim izrečem javno še enkrat najočkritosrčnejšo zahvalo tako v imenu rodovine rajnice kakor v svojem lastnem imenu.« — Posmrtno naznanilo se bere kakor kakšen roman in če je bilo nesrečnemu ženinu na tem, da vzbudi javno zanimanje in sočustvovanje, je gotovo dosegel svoj namen. — Kar pove to oznanilo preveč, povedo naša oznanila v časopisih premalo; sestavljena so skoro vsa po isti suhi šabloni, večina jih nima natančnih podatkov o smrti. Saj ni samo razvednost, ki nam pravi, da bi bilo dobro malo več podatkov, temveč večinoma tudi odkritosrčno sočutje. Če beremo o tem in onem po suhi šabloni sestavljeno poročilo o smrti, bi gotovo radi vedeli kaj več. V tem oziru so nekatera oznanila v omenjenem časopisu bolj prijazna. Tako na primer se glasi eno teh oznanil: — »Potem, ko mu je bilo že par dni slabo, je zapustil naš tako iskreno ljubljeni mož, oče, tast in stari oče, kraljevi vojni svetnik in pisarniški ravnatelj T., drugega tega meseca, okoli osmih zjutraj, navidezno zdrav, svoje stanovanje, da gre po opravkih. Med potjo ga je pa naenkrat zadela kap in vsak poskus, ga zopet oživiti, je bil zastonj. Spolnujemo žalostno dolžnost, da naznanimo to njegovim sorodnikom in prijateljem.« — To naznanilo je dostojno in pove vse. Vsak je poučen in ve, zakaj ga naenkrat ni. Zato bi bilo dobro, da bi tudi sedaj včasih opustili suho šablono in povedali kaj več. Pa vendar ne tako-le, kakor je to naznanil neki tajnik 24. julija 1821: »S strahupolnim srcem zaradi vsebine nekega pisma, ki me je poskicalo k bolniški postelji mojega očeta, sem stopil včeraj v domačo hišo. Žalibože je bila moja slutnja opravičena. Mojega dragega očeta, tukajšnjega pridigarja gospoda Ivana Ernsta Ludvika Š., ni več.« Naprej pač ne smemo javno smrti oznanovati, četudi jo slutimo.

Labirinti. Kakor pripoveduje pravljica, je dal kralj Minos s Krete zgraditi labirint, ki je imel brez števila hodnikov in sob, a samo en izhod, tako da je človek težko prišel iz poslopja. To je Tezej ubil Minotavra, je prišel iz labirinta, a le s pomočjo Ariadne, ki mu je dala klopčič. To poslopje, ki ga je zidal Atenec Dodolus, je dalo pozneje vsem sličnim stavbam svoje ime. Herodot in Strabo pripovedujeta o velikem labirintu v Egiptu, ki so ga stari narodi prištevali v sedmerim svetovnim čudežem. Stal je na vzhodni strani Fajuma, kjer je našla Flinders Petrie pri vasi Havara ostanke popolnoma porušenega orjaškega poslopja. Kakor piše Strabo, je bil labirint neke vrste svetišče s 27 dvorišči. Herodot pravi, da je obstojal iz dveh dvorišč, med katerimi so stale zaprte dvorane, pred sobe in sobe. Število sob cenijo na 3.000. Po odkritih sledovih je sklepati, da je rečena zgradba zavzemala 9'5 ha površine. Tudi v Jeruzalemu je bil labirint, in od tu so prinesli križarji idejo za labirinte, ki so jih zidali v srednjem veku v Evropi. Tu naj bi bil labirint vsem vernikom znak, kako težko se dosežejo nebesa. V prvi polovici 13. stoletja je sezidal nadškof Alberih v Remsu labirint, ki je kazal vse zapreke, katere ima kristjan v življenju premagati. Romarji so skušali v velikih množicah skozi zvite in vijugaste hodnike priti k veliki sinji sveti podobi, ki je stala sredi labirinta. V letu 1778. so ta labirint porušili, ker so ga mestni otročaji zlorabljali ter motili in kalili sveta cerkvena opravila. Dandanes stojita še dva labirinta, in sicer v Omerju in Bayenxu.

Borzna poročila.

Trst, dne 24. majnika 1919.

Borza še vedno v nerazpoloženju ter brez poslov.

Tendenca nespremenjena.

Tečaji:

Cosulich (Austroamericana)	700—	725
Dalmatia (Parob. dr.)	380—	400
Gerolimich	1700—	1740
Lloyd	1070—	1120
Lussino	1700—	1730
Martinolich	500—	525
Navigazione Libera Triestina	1730—	1780
Oceania	525—	575
Premuda	640—	680
Tripcovich	580—	630
Assicurazioni Generali	16800—	17100
Riunione Adriatica	3200—	3400
Cement Dalmatia	280—	300
Cement Spalato	375—	390
Krka	365—	380
Ladjedelnica v Tržiču (Cantiere Monfalcone)	380—	400
Tržaški Tramway	225—	240

Uradni kurzi

veljavni od 20. majnika naprej do preklica, določeni od Istituto Nazionale per i Cambi con l'Estero v Rimu:

Cene za nakup:

Ček: Pariz	129'50
London	39'—
Švica	165'—
New York	8'34
Španska	169'—

Brzojavna doznačila:

New York	8'37

Novo skladišče.

Veliko skladišče klobukov dežnikov, belih in pisanih srajc, platna, žepnih robcev, : : moških nogavic itd. itd. : :

K. CVENKEL, Trst, Corso štev. 28

: Cene zmerne. Postrežba točna. :

Narodna trgovina. — Narodna trgovina.

Grandi Magazzini **Ökler**

TRST, CORSO V. E. III. ŠTEV. 16. TELEFON ŠTEV. 24-24.

Največja tvrdka v Julijski Benečiji dobavlja vsakovrstno blago.

Na debelo. Na drobno.

Opozarjamo slavno občinstvo, da je prispelo

potom naših tovornih vozil

lisoče kosov zefira, etamina, kretona, voilea, panamo, krepa in satina

zadnjih riseb.

Najbogatajša izber rokavic, nogavic, zavratnic in ovratnikov. — Ogromna zaloga slamnikov in drugih klobukov najnovejših modelov in kakovosti.

Fotografične, toaletne in potovanjske potrebščine.

Porcelan, steklenine, kuhinjske potrebščine, mazilo za čevlje.

Najboljši vir za kupovanje. Vsakovrstno vojaško blago. Najboljši vir za kupovanje.

PRIPOROČLJIVE TVRDKE

TRGOVINA JESTVIN

via Genova (Campanile) 13. Zaloga: kave, olja, mila, sveč, sardin, kakava, čokolade, čaja i. t. d. Pristni Jamaika rum, konjak, vermouth, marsala, višnjevec ter raznovrstna vina, vse po zmernih cenah. Ivan Bidovec.

MEHANIČNA DELAVNICA.

Odlikovana livarnica Osvaldella. Via Media 26. Izdelovanje in poprava strojev in motorjev. Proračuni.

KNJIGOVEZNICA.

Pietro Pippan. Trst ulica Valdirivo 19. Artistična vezava. Žepni koledarji lastnega izdelka. Vpisniki (registri) posebnega sistema. 201

MAJOLIČNE PEČI IN ŠTEDILNIKI.

M. Zeppar, ul. S. Giovanni 6 in 12. Najboljša izdelovanja in najpopolnejša vrsta. Cene zmerne. 202

DAMSKA KROJAČNICA

A. Rieger, Trst, ulica Commerciale 3. Izdeluje vsakovrstne obleke po angleškem in francoskem kroju, plesne obleke, obleke za poroke, bluze za gledališče itd. Cene zmerne. Postrežba točna. 337

PAPIR.

Velika zaloga papirja za ovitke, papirnatih vrečic lastne tovarne. Valčki raznih barv in velikosti. Cene zmerne. Gastone Dollinar, Trst, Via del Gelsi 16. 256

Javen ples

priredi mladina 6. julija v Kazljah, pred gostilno Možetič. Svira godba iz Sežane. K obilni udeležbi vabi mladina.

!! ZA BIRMO !!

Velika izbira vsakovrstnih zlatih in srebrnih daril.

Alojzij Poch, Trst, Trg G. Garibaldi št. 3 (prej Trg Barriera vecchia.

Furlanske gnjati.

Na debelo po 21 L kg.

Redni prihodi SIRA.

J. Kosmerlj

trgovina jestvin in delikates ul. Roma 13 (ex Foste) vogal Ulica Machiave li. Tel. 923.

Velika zaloga italijanskega **OLJA** vseh vrst po konkurenčnih cenah v Trstu, ulica Commerciale št. 5 pri tvrdki J. PIPAN & C.

JAVEN PLES

se bo vršil na Proseku v nedeljo, 25. t. m., ker se zadnji že javljeni ples radi odredbe kr. štab. poveljstva ni mogel vršiti. Toliko v pojasnilo morebitnim zameram s strani občinstva. Mladina.

JAVEN PLES

se priredi v GORENJI BRANICI 29. majnika. Ples se bo vršil ob vsakem vremenu, ker je prostor krit. K obilni udeležbi vabi mladina

Kisova kiselina

v velikih in navadnih steklenicah se prodaja v skladišču RUGGERO GAMBEL — Trst ul. Pier Luigi da Palestrina 2 vogal ul. Coroneo. — Telefon 21-03.

ZOBOZDRAVNIK

Dr. MRAČEK TRST

Corso 24, I. nadstropje

Ordinira od 9 - 12 dop. in od 3 - 6 pop.

Brezbolestno izdiranje zob, plombiranje in umetni zobje

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Trstu.

Centrala v Ljubljani.

Podružnice: Celje, Celovec, Gorica, Sarajevo, Split.

Delniška glavnica: K 15.000.000.—. Rezervni zaklad: K 3,600.000.—.

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice proti 3½% obrestovanju na žiro-ra une proti 3%. Za na odpoved vezane vloge plača obresti po dogovoru. Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice.

Tel. št. 5 18. Blagajna je odprta od 9-13.

Zaloga manifakturnega blaga

na debelo in drobno

Gentilli & Križmančič

Trst, Ul. Nuova 38, vogal ul. S. Lazzaro

Vsaki dan novi dohodi.

ZLATARNICA G. PINO, TRST

se nahaja na Korzu St. 15 (bivša zlatarnica G. ZERKOVITZ & Figlio)

Velika izbera srebrnih in zlatih ur, uhanov, verižic itd.

JADRANSKA BANKA

Dein. glav. K 30,000.000, Reserve K 8,000.000

Centrala: TRST

Via Cassa di Risparmio 5 - Via S. Nicolò 9

Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljubljana, Metković, Opatija Split, Šibenik, Zadar Ekspozitura: Kranj.

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle.

Sprejema vloge v Lirah

na hranilne knjižice proti 3½% letnim obrestim v bancogiro-prometu proti 3% letnim obrestim. Na odpoved navezane zneske sprejema po najugodnejših pogojih, ki se imajo pogoditi od slučaja do slučaja.

Daje v najem varnostne predale (Safes deposits).

Blagajna posluje od 9 do 13.

Fotografični atelje Daguerre

Trst, Corso štev. 39.

Razglednice v platinu. Specialiteta: Slike v barvah, fotoschizzi. Gabinet. vizit, povečanja, reprodukcije vsakevrste. Elektr. razsvetljava.

IZREDNA PRILIKA!

Vino Marsala 17 stop. L 4. l. Vino Vermouth 16 stop. L 4 l. Vino Chianti (2litrska steklenica) L 3.60. Fina žganja in rum L 8 l. Konjak L 10 l.

Na debelo in drobno prodaja

KRIŽMANČIČ, XXX. ottobre (ex Caserma) in Valdirivo 34.

Dr. FRANZUTTI

ZOBOZDRAVNIK v Trstu, ul. Gioachino Rossini štev. 12, vogal ul delle Poste. Tehniški vodja A. Johnscher, dolgoletni asistent Dr. J. Čermaka. - Izdiranje zob brez bolečin. Plombiranja. Umetni zobje.

JAVEN PLES

se priredi v nedeljo, 25. majnika na KONKONELU ob 3 popoldne. — Obilne udeležbe se nadeja mladina.

JOSIP STRUCKEL

Trst, vogal Via Nuova - S. Caterina.

Velika izbera vsakovrstnega blaga za moške in ženske. — Blago za suknje, žamet, ba hant, satin, etamin ter raznih predmetov za okras oblek. Vse po znižanih konkurenčnih cenah.

UMETNI ZOBJE

z in brez čeljusti, zlate krone in tudi obrobki

VILJEM TUSCHER koncesijonirani ZOBOTEHNIK

TRST, ul. 30. oktobra (ex Caserma) 13, II. Ordinira od 9 predp. do 6 zvečer.

PELLEGRINO CINCELLI

Trst - ulica Malfanton štv. 9 - Trst

(Hiša ustanovljena leta 1828.)

KOŽE in USNJE za ženske in moške.

Box in Chevreaux, lak, podlage in vsakovrstni predmeti za čevlje itd.

Vse po ugodnih cenah. Postrežba točna.

Več vagonov vina

pristnega italijanskega, črnega, Val Policella, 14%

je na prodaj po konkurenčnih cenah na debelo in na drobno v dobro znani trgovini

Jakob Perhauc, Trst

ulica delle Acque 6. - Telefon 2-86.

Velika zaloga domačega tropinovca, ruma, konjaka, slivovke, špirita 36%, vinskega kisa, marsale in vermuta različnih vrst.

ZALOGA PIVA MODNOTTI & SESLIN

ulica S. Maurizio 7. — Telefon 30-32.

PIVO PASZKOVSKI

tip PILZENSKEGA piva svetlo in temno v sodih in steklenicah.

Vprašajte vedno „Pivo Paszkovski“ iz Firenze, ki je najboljši na glasu v kraljestvu.